

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Mahkeme İçtihadına

İlişkin Bilgi Notu

Sayı 177

Ağustos-Eylül 2014

Mahkeme'nin İctihat Bilgi ve Yayınlar Dairesi tarafından derlenen bu Bilgi Notu, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün özel ilgi arz ettiğini düşündüğü söz konusu dönem süresince incelenen dava özetlerini içermektedir. Bu özetlerin, Mahkeme üzerinde bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Geçici versiyonunda, özetler normalde ilgili davanın dilinde hazırlanmakta olup, nihaî tek-dil versiyonu sırasıyla İngilizce ve Fransızca olarak çıkmaktadır. Bilgi Notu, <www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/analysis&c=>adresinden indirilebilmektedir. <<http://appform.echr.coe.int/echrrequest/request.aspx?lang=gb>> adresinden çevrim içi form yoluyla yayın servisiyle irtibata geçilerek, yıllık 30 Avro (EUR) veya 45 Amerikan doları (USD) karşılığında, bir dizin dâhil olmak üzere, basılı kopya üyeliği mümkündür.

HUDOC veritabanına, Mahkeme'nin internet sayfası (<<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/>>) üzerinden ücretsiz ulaşılabilir. Veritabanı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihadına (Büyük Daire, Daire ve Komite kararları, kabul edilebilirlik kararları, tebliğ edilen davalar, istişarî görüşler ve İctihat Bilgi Notu'ndan hukuk özetleri), Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na (kararlar ve raporlar) ve Bakanlar Komitesi'ne (kararlar) erişim sağlamaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

(Avrupa Konseyi)

67075 Strasbourg Cedex

France

Tel : 00 33 (0) 3 88 41 20 18

Fax : 00 33 (0) 3 88 41 27 30

publishing@echr.coe.int

www.echr.coe.int

ISSN 1996-1545

© Avrupa Konseyi / Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2014

MADDE 1

Devletlerin sorumlulukları

Devletlerin yargı yetkisi

Irak vatandaşının Irak'taki silahlı kuvvetler koalisyonu tarafından tutuklanmasına ilişkin bölgesel yargı yetkisi

Hassan / Birleşik Krallık - 29750/09

16.09.2014 tarihli Karar [BD]

(bk. aşağıda madde 5 § 1, [sayfa 13](#))

Madde 2

Yaşam

Pozitif yükümlülükler (esas açısından)

Polisin, akli dengesi bozuk bir adam tarafından öldürülen avukatın yaşamını korumaya yönelik uygun tedbirler almaması:
ihlal

Bljakaj ve Diğerleri / Hırvatistan - 74448/12

18.09.2014 tarihli Karar [I. Bölüm]

Olaylar – Başvuranlar, 2002 yılında müvekkillerinden birinin kocası olan A.N. tarafından vurularak öldürülen bir avukatın, beş yakın akrabasıdır. Söz konusu olay döneminde akli dengesi bozuk olan A.N.'nin aile içi şiddet, kanuna aykırı bir şekilde silah bulundurma ve alkol bağımlılığı geçmişi bulunmaktaydı. Silahlı saldırıdan bir gün önce, A.N.'nin eşi, A.N.'nin kendisini öldürmekle tehdit ettiğini polise bildirmiş ancak polis tarafından herhangi bir işlem başlatılmamıştır. Ertesi gün, A.N. eşini öldürme teşebbüsünde bulunduktan sonra, avukatın bürosuna gitmiş ve avukatı vurarak

öldürmüştür. Ardından da intihar etmiştir. Söz konusu silahlı saldırıdan kısa bir süre önce A.N.'nin polis gözetiminde olmasına ve aklın rahatsız ve tehlikeli görünmesine rağmen, sorumlu polis memurları kendisini denetimsiz bir şekilde bırakmış ve sonradan durumu sağlık makamlarına bildirmişlerdir. Silahlı saldırı sonrasında, cinayet günü görevli olan polis memuru ve bir gün önce görevli olan amir hakkında disiplin işlemleri başlatılmıştır. Memurlar, olay günü sabahında polis tarafından alınan tedbirlere ilişkin raporu tahrif etmekten ve A.N. ve eşiyle olaydan bir gün önceki görüşmelerini bildirmemekten suçlu bulunmuşlardır.

Hukuki Değerlendirme – Madde 2 (esas açısından):

Mahkeme, maktulün öldürüldüğü koşullar dikkate alındığında, mevcut davadaki söz konusu durumun, görüldüğü kadarıyla akli dengesi bozuk bir kişinin olası şiddet eylemlerine karşı davalı Devletin topluma genel koruma sağlamasına yönelik sorumluluğuyla ilgili olduğunu kaydetmiştir. Yetkililer, yaşama yönelik gerçek ve yakın olan riskten haberdardı ya da haberdar olmalıydı. A.N.'nin akli dengesinin bozuk olduğu ve tehlikeli olduğunun anlaşılmasından dolayı, yetkililer tıbbi denetimin gerekli olduğunu değerlendirmişlerdir. Ayrıca, olay sabahında A.N. iki kez polis denetimine ve gözetimine alınmıştır. Bu tür durumlarda, Devletlerin Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülükleri, ulusal makamların bu tür bir riski engellemek adına makul olarak kendilerinden beklenen her şeyi yapmalarını gerektirmektedir. Ancak, yerel yargılamalarda, polisin durumu ele alış şeklinde bazı kusurlar saptanmıştır. Ayrıca, yetkililerden

makul olarak almaları beklenen başka tedbirler bulunmaktaydı. Mahkeme, yetkililerin farklı davranmaları durumunda söz konusu hususların daha farklı olabileceği sonucuna kesin bir şekilde varamaz. Bununla birlikte, makul tedbirlerin, sonucu değiştirmeye ya da zararı hafifletmeye yönelik gerçek bir ihtimal barındırması, Devletin 2. madde kapsamındaki sorumluluğu açısından yeterli olmaktadır. Polisin hataları sadece kaçırılmış bir fırsat değildir. Bu hatalar yapılmasaydı, A.N.'nin tıbbi gözetim altına alınması sağlanarak ve akli dengesinin bozuk olmasıyla ilgili diğer gerekli işlemlerin gerçekleştirilmesiyle olayların gidişatı değiştirilebilirdi. Dolayısıyla, polisin özen göstermemesi, davalı Devletin yaşam hakkını temin etmek üzere tüm makul tedbirleri almasına yönelik yükümlülüğünün ihlal edildiğini göstermiştir.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

Madde 41: manevi tazminat olarak müştereken 20.000 avro.

(Ayrıca bk. *Mastromatteo / İtalya* [BD], 37703/97, 24 Ekim 2002, [46 sayılı Bilgi Notu](#); *Maiorano ve Diğerleri / İtalya*, 28634/06, 15 Aralık 2009, [125 sayılı Bilgi Notu](#); ve *Choreftakis ve Choreftaki / Yunanistan*, 46846/08, 17 Ocak 2012, [148 sayılı Bilgi Notu](#))

Etkin soruşturma

Romanya rejimi aleyhine 1990 yılının Haziran ayında gerçekleştirilen gösteriler esnasında ölen bir adamın ölümüne ilişkin soruşturma yürütülmemesi: *ihlal*

Mocanu ve Diğerleri / Romanya –

10865/09, 32431/08 ve 45886/07

17.09.2014 tarihli Karar [BD]

Olaylar – Romanya Hükümeti, 1990 yılının Haziran ayında, söz konusu dönemdeki mevcut rejimi protesto eden göstericiler tarafından gerçekleştirilen ve birkaç hafta boyunca devam eden Üniversite Meydanı işgalini sonlandırma girişiminde bulunmuştur. Güvenlik güçleri, 13 Haziran 1990 tarihinde müdahalede bulunmuş ve birçok göstericiyi gözaltına almıştır. Bu durum gösterilerin artmasına neden olmuştur. Ordu en hassas bölgelere gönderilirken, göstericiler tarafından kuşatılan İçişleri Bakanlığı binasından ateş açılmış ve açılan ateş sonucu birinci başvuranın eşi Mocanu başından vurularak hayatını kaybetmiştir. Akşam vakitlerinde, Stoica (ikinci başvuran) ve diğer kişiler yakalanarak üniformalı polis memurları ve sivil kıyafetli erkekler tarafından Devlet televizyonu genel merkezinde kötü muameleye maruz bırakılmışlardır. Söz konusu baskıya ilişkin ceza soruşturması 1990 yılında birçok bireysel dosyayla birlikte başlatılmış ve daha sonra birleştirilerek 1997 yılında askeri savcılığa gönderilmiştir.

Dava konusu olayların üzerinden on bir yıldan fazla süre geçtikten sonra 18 Haziran 2001 tarihinde, ikinci başvuran Yüksek Adalet Mahkemesi askeri savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Stoica'nın 13 Haziran 1990 tarihinde maruz kaldığı kötü muameleye ilişkin açılan soruşturma, 17 Haziran 2009 tarihinde verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar neticesinde kapanmış ve bu karar Yüksek Temyiz ve Adalet Mahkemesinin kararıyla onanmıştır.

Avrupa Mahkemesi davayla ilgili karar verdiğinde, birinci başvuranın eşinin hukuka aykırı bir şekilde öldürülmesine ilişkin yürütülen ceza yargılamaları halen devam etmekteydi.

Mahkemenin bir Dairesi, 13 Kasım 2012 tarihli bir kararla (bk. [157 sayılı Bilgi Notu](#)), birinci başvuranla ilgili olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin usul açısından ihlal edildiğine oy birliğiyle; ikinci başvuranla ilgili olarak, 3. maddenin usul açısından ihlal edilmediğine iki oya karşılık beş oyla karar vermiştir.

Hukuki Değerlendirme – Madde 35 § 3: Davalı Hükümet, Mahkemenin zaman bakımından yetkisi bulunmadığına ilişkin olarak Büyük Daire önünde herhangi bir savunma yapmamıştır. Ancak Hükümet Mahkeme'nin sadece, Sözleşme'nin Romanya'da yürürlüğe girdiği tarih olan 20 Haziran 1994 tarihinden sonraki hususlarla ilgili olan şikâyetleri inceleyebileceğini belirtmiştir.

Daire, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinin usul açısından ihlal edildiği iddiasını inceleme noktasında zaman bakımından yargı yetkisi bulunduğunu beyan etmiş ve Hükümet tarafından bu bağlamda yapılan itirazı sadece ikinci başvuran tarafından yapılan başvuruyu açısından reddetmiştir.

Büyük Daire, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinin usul yönüyle ilgili şikâyetlerin, Hükümet karşıtı gösterilere karşı 13 ve 14 Haziran 1990 tarihinde silah kullanılarak bastırma konusuna ilişkin soruşturmayla ilgili olduğuna ve bu bastırmanın, birinci başvuranın eşinin hayatına mâl olduğuna ve ikinci başvuranın fiziksel bütünlüğüne müdahale teşkil ettiğine karar vermiştir.

Soruşturma söz konusu olaylardan kısa bir süre sonra 1990 yılında başlamış ve diğerlerine ilaveten, soruşturma tedbirlerinin alınmasına yol açmıştır. Söz konusu soruşturmanın asıl amacı ise, birinci başvuranın eşinin de aralarında bulunduğu silahla öldürülen kurbanların tespit edilmesi olmuştur.

Tetikleyici olay ile Sözleşme'nin Romanya'da yürürlüğe girmesi arasında dört yıl geçmiştir. Bu süre oldukça kısadır. Belirtilen süre on yıldan ve Mahkeme tarafından benzer davalarda incelenen¹ söz konusu sürelerden daha kısadır. Ayrıca, yargılamaların çoğunluğu ve en önemli usulî tedbirler, kritik tarihten sonra gerçekleştirilmiştir.

Mahkeme sonuç olarak, birinci ve ikinci başvuran tarafından Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinin usul yönü kapsamında ileri sürülen şikâyetleri, söz konusu şikâyetlerin Sözleşme'nin Romanya'da yürürlüğe girdiği tarih olan 20 Haziran 1994 tarihinden sonra mevcut davada yürütülen ceza soruşturmalarıyla ilgili olması koşuluyla, zaman bakımından inceleme yetkisi bulunduğunu kaydetmiştir.

Madde 35 § 1: Daire, -ikinci başvuranın suç duyurusunu izin verilen yasal süre geçtikten sonra ilgili makamlara sunduğu iddiasını taşıyan-itirazın, Sözleşme'nin 3. maddesinin usul açısından ihlal edildiği iddiasını taşıyan şikâyetin esasına ilişkin incelemeyle birleştirilmesi gerektiğini değerlendirerek, söz konusu şikâyeti kabul edilebilir olarak beyan etmiştir.

¹ Diğer davalara ilaveten, *Şandra ve Diğerleri / Romanya*, 22465/03, 8 Aralık 2009, [125 sayılı Bilgi Notu](#)

Büyük Daire, ikinci başvurana düşen özen hususunun, iç hukuk sisteminde suç duyurusunda bulunma sürecinde yaşanan herhangi bir gecikme ile yakından alakalı olduğunu değerlendirmiştir. Bu görüşler, birlikte ele alındığında, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca altı ay kuralına uyulmaması iddiasını taşıyan bir itiraz olarak kabul edilebilir.

Başvuranın, kendisi gibi suç duyurusunda bulunmadan önce yıllarca bekleyen diğer birçok mağdurla paylaştığı hassasiyet ve güçsüzlük duygusu, 1990 ve 2001 yılları arasında harekete geçmemesi bakımından makul ve kabul edilebilir bir açıklama teşkil etmiştir. Bu nedenle başvuranın bu hususta özenli davranma görevini yerine getiremediği söylenemez.

Üstelik birçok unsur, 13 Haziran 1990 tarihinde ve ertesini gece işlenen suçların en azından bazı mağdurlarının isimlerinin yetkililerce bilindiğini ya da herhangi bir zorluk yaşanmadan öğrenilebileceğini göstermiştir. Belirtilen koşullar altında, ikinci başvuranın şikâyetini sunmakta gecikmesi hususunun, soruşturmanın etkinliğinin dikkate alınmamasını sağlayabileceği sonucuna varılamaz. Zaten, başvuranın şikâyeti, 13 ile 15 Haziran 1990 tarihinde yaşanan olayların çok sayıdaki mağdurlarıyla ilgili olan soruşturma dosyasına eklenmiştir. Askeri savcılık tarafından 29 Nisan 2008 tarihinde verilen kararda binden fazla mağdurun ismi yer almıştır. Dolayısıyla, soruşturma tamamen istisnai koşullar altında başlatılmıştır.

Ayrıca, 2001 yılından sonra, ikinci başvuranın şikâyeti ve her yıl bizzat savcılığa giderek soruşturmadaki ilerlemeyi sormak amacıyla sunduğu bilgi edinmeye yönelik talebi ile

bağlantılı olarak ikinci başvuran ile yetkililer arasında etkili bir iletişim olmuştur. Buna ek olarak, soruşturmanın ilerlediğini gösteren somut belirtiler olmuştur.

Soruşturmada 2001 yılından sonra yaşanan gelişmeler, soruşturmanın kapsamı ve karmaşıklığı dikkate alındığında, başvuran, şikâyetini ulusal mercilere ilettikten sonra, soruşturmaya yönelik tedbirlerin ilerlediği yönünde gerçekçi bir ihtimal bulunduğu süreç, mantıklı bir şekilde soruşturmanın etkin olduğuna inanabilir ve uygun bir şekilde sonucunu bekleyebilirdi.

İkinci başvuran, savcılık yetkililerine suç duyurusunda bulunduğu tarihin üzerinden yedi yıldan uzun bir süre geçtikten sonra 25 Haziran 2008 tarihinde başvurusunu Mahkemeye iletmiştir. Söz konusu zamanda soruşturma halen devam etmekteydi ve soruşturmaya yönelik önlemler alınmıştı. En azından başvuranın Mahkemeye başvuruda bulunduğu tarihe kadar geçerli olan yukarıda belirtilen gerekçelerle, ikinci başvuran çok uzun bir süre beklemesi nedeniyle eleştirilemez. Ayrıca, başvuranın davasında ulusal düzeyde nihai karar 9 Mart 2011 tarihinde verilmiştir. Bu nedenle, başvuru yasal süre sınırı dışında yapılmamıştır.

Sonuç: ön itiraz reddedilmiştir (üç oya karşı on dört oyla)

Madde 2 ve madde 3 (*usul açısından*): 1990 yılının Haziran ayında yaşanan olaylardan kısa bir süre sonra, yetkililerce resen bir ceza soruşturması başlatılmıştır. En başından itibaren birinci başvuranın eşinin ve diğer kişilerin silahla öldürülmesiyle ilgili olarak yürütülen söz konusu

soruşturma, birinci başvuran açısından halen devam etmekteydi. Soruşturmanın ikinci başvuran ve 37 adet üst düzey sivil ve askeri personeli kapsayan kısmı, Yüksek Temyiz ve Adalet Mahkemesince verilen 9 Mart 2011 tarihli kararlarla sonlandırılmıştır.

Mahkemenin zaman bakımından yetkisi, soruşturmanın sadece Sözleşme'nin Romanya'da yürürlüğe girdiği 20 Haziran 1994 tarihinden sonra gerçekleştirilen söz konusu kısmının Mahkeme tarafından değerlendirilmesine olanak vermiştir.

Tarafsızlık hususuyla ilgili olarak, soruşturma, sanıklar gibi, aralarında askeri hiyerarşi kapsamında bağlılık ilişkisi bulunan görevliler olan askeri savcılara verilmiştir. Söz konusu tespit, Mahkemenin daha önce Romanya aleyhine açılan davalarda Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinin usul açısından ihlal edildiği sonucuna varmasına yol açmıştır.

Soruşturmanın hızı ve yeterliliği hususuyla ilgili olarak, soruşturma birinci başvuran açısından toplamda 23 yıldan uzun süredir; Sözleşme'nin Romanya'da kabul edildiği tarihten itibaren ise 19 yıldan uzun süredir devam etmiştir. İkinci başvuran açısından ise soruşturma, açıldığı tarihten 21 yıl sonra ve ikinci başvuranın şikâyetini resmi olarak sunması ve şikâyetin soruşturma dosyasıyla birleştirilmesinden 10 yıl sonra verilen 9 Mart 2011 tarihli kararlarla sonlandırılmıştır. Mahkeme, davanın inkâr edilemez şekilde karmaşık olduğunu kabul etmekle birlikte, Hükümet tarafından atıfta bulunulan siyasi ve toplumsal hususların bu kadar uzun bir süreyi gerekçelendiremeyeceğini değerlendirmiştir. Aksine, belirtilen hususların

Romanya toplumu açısından önemi, herhangi bir gizli anlaşmanın ya da hukuki olmayan fiillere yönelik toleransın ortaya çıkmasının engellenmesi amacıyla yetkililerin davayla ivedilikle ve ertelemeden ilgilenmelerine sebep olmalıydı.

Ancak, soruşturmada ilk başvuranla ilgili olarak uzun süre herhangi bir faaliyette bulunulmamıştır. Ayrıca, ulusal yetkililerin kendileri bile soruşturmada birçok kusur bulmuşlardır.

Buna ek olarak, ikinci başvuranın maruz kaldığı şiddete ilişkin soruşturma, 17 Haziran 2009 tarihinde verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlarla sonlandırılmış olup, söz konusu karar şikâyetin iletildiği tarihten 10 yıl sonra 9 Mart 2011 tarihinde onanmıştır. Ancak, belirtilen uzun süreye ve ikinci başvuranla ilgili olarak gerçekleştirilen soruşturmaya yönelik eylemlere rağmen, bu kararların hiçbirisi, başvuranın ve diğer kişilerin Devlet televizyonu genel merkezinde maruz kaldıklarını iddia ettikleri kötü muamele koşullarının tespit edilmesinde başarılı olamamıştır. Soruşturmanın bu kısmı, esasen cezai sorumluluğa yönelik zamanaşımı süresi nedeniyle sonlandırılmıştır. Ancak, mevcut davada olduğu gibi yetkililerin eylemsizliğinden dolayı cezai sorumluluğa yönelik zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle bir soruşturmanın sonlandırılması durumunda, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinden doğan usulî yükümlülüklerin yerine getirildiği söylenemez.

Soruşturma kapsamında görevli yetkililerin, sorumluların tespit edilmesi ve cezalandırılmasını sağlayabilecek tüm tedbirleri almadıkları görülmektedir.

Kurbanların akrabalarının yargılamalara dâhil edilmelerine yönelik yükümlülük ile ilgili olarak, birinci başvuran, eşini öldürmekle suçlanan kişilerin mahkemeye sevk edilmesine ilişkin 18 Mayıs 2000 tarihli karar öncesinde soruşturmadaki ilerlemeyle ilgili bilgilendirilmemiştir. Ayrıca, olaylardan yaklaşık olarak 17 yıl sonra 14 Şubat 2007 tarihinde birinci başvuranın ifadesi ilk kez savcı tarafından alınmıştır. Bununla birlikte, Yüksek Temyiz ve Adalet Mahkemesinin 17 Aralık 2007 tarihli kararının ardından, birinci başvuran soruşturmada yaşanan gelişmelere ilişkin olarak hiçbir şekilde bilgilendirilmemiştir. Bu nedenle Mahkeme, başvuranın soruşturmaya dâhil edilmesindeki menfaatlerinin yeterince korunduğuna ikna olmamıştır.

Dolayısıyla, yukarıda belirtilen hususlar ışığında, birinci başvuran Sözleşme'nin 2. maddesinin gerektirdiği üzere etkin soruşturmadan faydalanamamıştır. İkinci başvuran ise 3. madde çerçevesinde etkin soruşturmadan yoksun bırakılmıştır.

Sonuç: 2. madde –usul açısından- ihlal edilmiştir (bir oya karşılık on altı oyla); 3. madde –usul açısından- ihlal edilmiştir (üç oya karşılık on dört oyla).

Madde 41: Manevi tazminat olarak birinci başvurana 30.000 avro ve ikinci başvurana 15.000 avro ödenmesine karar verilmiştir.

Mahkeme ayrıca, üçüncü başvuranla ilgili olarak (1989 yılının Aralık ayında gerçekleşen hükümet karşıtı gösterilere yönelik şiddetli baskı esnasında yaralanan bireyleri ve söz konusu olaylar esnasında hayatını kaybedenlerin akrabalarını bir

araya getiren bir dernek olan “21 Aralık 1989” Derneği) , dava konusu yargılamaların aşırı uzun sürdüğüne hükmederek, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiştir.

(Ayrıca bk. *Janowiec ve Diğerleri / Rusya* [BD], 55508/07 ve 29520/09, 21 Ekim 2013, [167 sayılı Bilgi Notu](#))

MADDE 3

İnsanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele

Şirket bürolarına yapılan polis baskını esnasında şok tabancalarının kullanılması:

ihlal

Anzheo Georgiev ve Diğerleri / Bulgaristan -
51284/09

30.09.2014 tarihli Karar [IV. Bölüm]

Olaylar – Maskeli polis memurları, başvuranların çalıştığı bürolara baskın yapmışlardır. Operasyon esnasında, iddiaya göre başvuranların dirençlerini kırmak ve delillerin başvuranlar tarafından yok edilmesini engellemek amacıyla polisler tarafından temas yöntemiyle (doğrudan vücuda temas ettirilerek) şok tabancaları kullanılmıştır. Bazı başvuranlar bu nedenle yanıklara maruz kalmışlardır. Başvuranların iddialarına ilişkin yapılan ön soruşturma, askeri savcının, ilgili polis memurları aleyhinde ceza yargılamalarının başlatılmaması kararıyla sonuçlanmıştır.

Hukuki Değerlendirme – Madde 3: Temas yöntemiyle uygulanan elektroşok cihazlarının şiddetli acı ve geçici hareketsizliğe neden olduğu bilinmektedir. Söz konusu dönemde Bulgar hukukunda, elektroşok cihazlarının kullanımı açısından eğitime tabi tutulmamış polislerin

elektroşok cihazlarını kullanmaları ile ilgili olarak herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. Mahkeme, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi'nin (CPT) 20. Genel Raporunda, elektrikli şok tabancalarının temas yöntemiyle kullanılmasına ilişkin ağır çekinceler açıkladığını vurgulamıştır. Uygun bir şekilde eğitilmiş polislerin, hareketsiz hale getirilmesi gereken bir kişiye dokunma mesafesinde uygulayabilecekleri birçok kontrol altına alma tekniği bulunmaktadır.

Ön soruşturma neticesinde olayın kesin koşullarının detaylı bir şekilde tespit edilememesi ve iddia edilen güç kullanımının kapsamı ve türü ile ilgili tam bir açıklama getirilememesi dikkate alındığında, Hükümet başvuruların olaylara ilişkin anlatımlarını çürütme yükümlülüğünü yerine getirememiş veya kullanılan gücün derecesini gerekçelendiren inandırıcı görüşler sunamamıştır. Bu nedenle 3. madde hem esas hem de usul açısından ihlal edilmiştir.

Sonuç: ihlal (oy birliğiyle)

Madde 41: Şikayetleri kabul edilebilir olarak beyan edilen her başvuran için manevi tazminat olarak 2.500 avro

Etkin soruşturma

Romanya rejimi aleyhine 1990 yılının Haziran ayında gerçekleştirilen gösteriler esnasında bir adamın gözaltına alınıp kötü muameleye maruz bırakılmasına ilişkin etkin soruşturma yürütülmemesi: *ihlal*

Mocanu ve Diğerleri / Romanya -

10865/09, 32431/08 ve 45886/07

17.09.2014 tarihli Karar [BD]

(bk. yukarıda 2. madde, sayfa 7)

Sınır dışı etme

Mandean mensubu bir kadının Irak'a sınır dışı edilmesi kararı: *dava Büyük Daire'ye gönderilmiştir*

W.H. / İsveç - 49341/10

27.03.2014 tarihli Karar [V. Bölüm]

Bağdat doğumlu ve Mandean mezhebi mensubu olan başvuran, 2007 yılının Ağustos ayında İsveç'e gittikten sonra iltica talebinde bulunmuştur. Başvuran, Irak'taki en küçük ve en hassas azınlık olan Mandeanların, haraca, kaçırılmaya ve cinayete maruz kaldıklarını ve Mandean kadınlarının ve çocuklarının, genellikle saldırıya ve tecavüze uğradıktan sonra, İslam dinini kabul etmeye zorlandıklarını belirtmiştir. Mandeanlar, birbirlerini koruyabilecek ve destekleyebilecek kadar büyük bir topluluk değildir. Ayrıca, güvenli bir şekilde yerleşebilecekleri hiçbir bölge bulunmamaktadır. Boşanmış olan başvuran, zorla tekrar evlendirileceğinden endişe duymuştur. Başvuranın durumu, sosyal çevresi olmayan bekar bir kadın olması sebebiyle daha da kötü bir hal almıştır. Ayrıca başvuran, İsveç'te Müslüman bir erkekle tanışıp ilişki kurmuştur. Bu, Irak'ta hiçbir şekilde kabul edilemez bir durumdur. Zorunlu evlilikle ilgili tehdidin esasen Irak'taki genel güvenlik durumuyla ilgili olduğunu ve bu durumun düzeldiğini belirterek başvuranın iltica başvurusunu reddeden Göçmenlik kurulunun kararı, 2009 yılının Aralık ayında Göçmenlik Mahkemesince onanmıştır.

Mahkemenin bir Dairesi, 27 Mart 2014 tarihinde verdiği bir kararında, başvuran hakkındaki sınır dışı kararının uygulanmasının, başvuranın Irak'ın Kürdistan Bölgesi dışında kalan bölgelerine gönderilmemesi koşuluyla, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline yol açmayacağına oy birliğiyle karar vermiştir. Daire, Mandeian mensubu bekâr bir kadın olarak başvuranın Irak'ın güney ve orta kısımlarına gönderilmesi durumunda Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı muameleye maruz kalmasına yönelik gerçek bir riskle karşı karşıya kalabilecek olmasına rağmen, bu tür bir riskle karşılaşmayacağı Kürdistan bölgesine taşınabileceğini belirtmiştir. Belirtilen bölgedeki genel durum ve başvuranın kişisel koşulları, bu tür bir riskin varlığını işaret etmemektedir.

Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca yapılan ve Mahkeme önündeki yargılamaların henüz kesinleşmemesi sebebiyle Hükümet'in başvuranı sınır dışı etmemesini gerektiren bildiri halen geçerlidir.

Dava, başvuranın talebi üzerine, 8 Eylül 2014 tarihinde Büyük Daire'ye gönderilmiştir.

Suçluların iadesi

Başvuranın Sözleşme'ye Taraf olmayan bir Devlete iade edilmesi ve burada mahkûm edilmesi durumunda indirilemez müebbet hapis cezası riskiyle karşı karşıya kalacak olması: ihlal

Trabelsi / Belçika - 140/10

04.09.2014 tarihli Karar [V. Bölüm]

Olaylar – Tunus uyruklu başvuran, Belçika tarafından, terör niteliği bulunan suçlardan dolayı

yargılanacağı Amerika Birleşik Devletlerine iade edilmiştir. Avrupa Mahkemesi, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca, Mahkeme önünde devam eden yargılamalar sona ermeden başvuranın Belçika Devleti tarafından Amerika'ya iade edilmemesiyle ilgili olarak bir bildirim yapmış olsa da, Belçikalı yetkililer başvuranı iade etmiştir.

Hukuki Değerlendirme – Madde 3: Başvuran Amerika'ya iade edilmiştir. Başvuran burada, El Kaide bağlantılı terör eylemleri ile ilgili suçlamalar kapsamında soruşturma geçirmekte olup bu suçlamalar nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla karşı karşıyadır. Bu ceza takdire bağlıdır. Mahkeme daha hafif bir cezayı tercih edebilir ve başvuranın belirli bir süre hapis cezası almasına karar verebilir.

*Babar Ahmad ve Diğerleri*² kararında benimsenen yaklaşım doğrultusunda ve başvurana yöneltilen terör suçlamalarının ciddiyeti ve mahkeme tarafından bütün hafifletici ve ağırlaştırıcı etkenler dikkate alınana kadar cezanın uygulanmayacağı göz önünde bulundurulduğunda, uygulanabilecek takdire bağlı ömür boyu hapis cezası tamamen orantısız olmayacaktır.

Mahkeme, *Soering*³ davasından beri, suçluların iadesi ile ilgili davalarda 3. madde uyarınca, olayın sonrasından ziyade (*ex post facto*) başvuranın olayın öncesinde (*ex ante*) –yani, mevcut davada başvuranın Amerika'daki muhtemel mahkûmiyeti- sebep olabileceği riskleri değerlendirmelidir.

² bk. Babar Ahmad ve Diğerleri / Birleşik Krallık, 24027/07, 10 Nisan 2012, 151 sayılı Bilgi Notu.

³ bk. Soering / Birleşik Krallık, 14038/88, 7 Temmuz 1989

Amerikan mevzuatında, zorunlu ya da takdire bağlı müebbet hapis cezasını içeren davalarda şartlı tahliye bulunmamaktadır. Ancak bu tür cezaları indirmenin birkaç yolu bulunmaktadır. Buna karşın, Amerikalı yetkililer tarafından cezaya ilişkin yapılan açıklamalar ve ceza indirimini düzenleyen mevcut Amerikan mevzuatı hükümlerine ve Başkan affına yönelik atıfları çok genel ve belirsiz olup, hiçbir şekilde özel olarak kabul edilemez. Son olarak, verilen teminatlara bakılmaksızın, başvuranın mahkûm edilebileceği müebbet hapis cezası, Sözleşme'nin 3. maddesi çerçevesinde indirilebilir olarak kabul edilemez⁴. Hükümet, başvurunu belirtilen maddeye aykırı muamele riskine maruz bırakarak, Sözleşme uyarınca davalı Devlet sorumluluğu altına girmiştir.

Sonuç: ihlal (oy birliğiyle)

Madde 34: Belçika Hükümeti tarafından sunulan görüşlerden hiçbirisi, Mahkeme tarafından bildirilen geçici tedbire riayet edilmemesini gerekçelendirememiştir. Örnek olarak, Belçika Devleti, bildirilen geçici tedbiri geçersiz kılmaya karar verme sürecinde, Mahkemenin Amerikalı yetkililer tarafından sağlanan diplomatik teminata ve başvurunun esasına ilişkin değerlendirmelerini kendi değerlendirmeleriyle değiştirmemeliydi.

Mahkeme önünde gerçekleşen yargılamaların tüm aşamalarında Mahkemenin olağan usulü doğrultusunda başvuruyu inceleyebilmesini gerektiren başvuru hakkı kullanımının etkinliği zayıflatılmıştır. Bir Amerikan cezaevinde hücre hapsinde bulunan başvuran, Mahkeme önünde

⁴ bk. Vinter ve Diğerleri / Birleşik Krallık [BD], 66069/09, 130/10 ve 3896/10, 9 Temmuz 2013, 165 sayılı Bilgi Notu.

temsilcisiyle doğrudan iletişime geçmekten yoksun bırakılmıştır. Hükümetin eylemleri, başvuranın başvuru hakkını kullanmasını daha zor hale getirmiştir. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamında güvence altına alınan hakların kullanılması engellenmiştir. Bu nedenle davalı Devlet, Mahkeme İhtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca Mahkeme tarafından bildirilen geçici tedbire kasıtlı olarak riayet etmeyerek, Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamında yer alan yükümlülüklerini ihlal etmiştir.

Sonuç: 34. maddeye riayet edilmemiştir (oy birliğiyle).

Madde 41: manevi tazminat olarak 60.000 avro; maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

MADDE 5

Madde 5 § 1

Özgürlükten mahrum bırakma_____

Psikiyatri raporundan sonra hastanın durumunda hiç gelişme yaşanmadığı gerekçesiyle tedavi hapsinin iki yıl erken yenilenmesi: ihlal yok

C.W. / İsviçre – 67725/10

23.9.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

Olaylar – Başvuran 2001 yılının Eylül ayında beş yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir. “Yataklı tedavi kararı” nedeniyle söz konusu ceza askıya alınmıştır. 15 Mayıs 2007 tarihinde, tedavi kararının ilk dönemi sona erdiğinde, yetkililer başvuranın şartlı salıverilme ve tedavi süresinin beş yıl daha uzatılması taleplerini reddetmişlerdir. Başvuran, kararın en fazla iki yıla kadar uzatılmasını talep etmiştir.

19 Nisan 2010 tarihinde, Bölge Mahkemesi, tedavinin beş yıl uzatılmasına karar vermiştir. Mahkeme kararı, 16 Mart 2010 tarihli iki doktorun görüşlerini belirttiği mektuba dayandırılmıştır. Doktorlar, başvuranın kaldığı merkezdeki psikiyatristler tarafından 2008 yılının Temmuz ayında hazırlanan raporun bulgularını onaylamışlar ve başvuranın durumunda bir ilerleme olmadığına dair başka herhangi bir bilirkişi raporuna ihtiyaç duyulmadığını belirtmişlerdir. Doktorlar, başvuranın güvenli bir ortamda uzun dönemli bir tedavi almasını ve bu nedenle tedavisinin beş yıl daha uzatılmasına karar verilmesini önermişlerdir. Aynı zamanda, iki doktor, Kanton Mahkemesi'nden başvurana önyargılı davranıldığı izlenimini vermemek için dışarıdan bilirkişi raporu alınmasını talep etmiştir.

Başvuran esas olarak daha önce hakkında verilen mahkûmiyet kararı ile tedavi kararının uzatılması arasında bulunan uzak zamansal bağlantı göz önüne alındığında, hâkimin bağımsız bir tıp uzmanı tarafından tehlike durumunun yeniden tam olarak incelenmesine karar vermesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Hukuksal Değerlendirme – Madde 5 § 1: Söz konusu karar, başvuranın tedavi gördüğü merkezde çalışan psikiyatri uzmanlarının görüşlerine dayandırılmıştır. Ancak, bu konu kendi içinde Sözleşme'nin 5. maddesi uyarınca herhangi bir sorun ortaya çıkartmamaktadır. Başvuran, kendisini tedavi eden takıma güven bağının bozulduğunu, rahatsızlığının teşhisinin yanlış olduğunu veya merkezde verilen ilaçların uygun olmadığını ileri sürmemiştir. Kendisini tedavi eden takımın tarafsızlığı ve çalışma

kurallarına uyup uymadıkları konularında veya tedavi kararının esasına ilişkin hiçbir iddiada bulunmamıştır. Başvuranın söz konusu takımla fikir ayrılığı yaşadığı nokta, temel olarak tedavinin süresiyle ilgilidir. Ayrıca, 2012 yılının Temmuz ayında Bölge Mahkemesi önünde görülen son yargılama işlemleri sırasında bile, başvuran söz konusu karara bu yönde bir itirazda bulunmamış; ancak beş yıl yerine iki yıl uzatılmasını talep etmiştir.

Bu koşullar altında, Kanton Mahkemesi, 19 Nisan 2010 tarihli kararında, iki doktorun görüşlerine ve 2008 ve 2009 yıllarında, başvuranın rahatsızlığı ile bağlantılı olarak tekrar suç işleme riskinin en aza indirilmesi için tedavi hapsinin süresinin en uygun şekilde belirlemek için alınan raporlara dayanmıştır. Söz konusu doktor görüşlerinin ve 2008 ve 2009 tarihli psikiyatri uzmanı raporlarının bilimsel ve etik geçerliliğine ilişkin açık bir itiraz olmadığı sürece, dışarıdan sağlık raporu almaya gerek olmadığına hükmedilmiştir.

Buna göre, Mahkeme, detaylı gerekçelerin açıklandığı 4 Ekim 2010 tarihli Federal Mahkemesi kararına benzer olarak, Kanton Mahkemesi kararında herhangi bir keyfiyet söz konusu olmadığına hükmetmiştir.

Sonuç: ihlal yok (oy birliğiyle)

(Bkz., ayrıca, *Ruiz Rivera / İsviçre*, 8300/06, 18 Şubat 2014, [171 sayılı Bilgi Notu](#))

Hukuka uygun yakalama veya tutuklama

Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmeleri uyarınca Irak'ta gözaltına alınma: ihlal yok

16.9.2014 tarihli Karar [BD]

Olaylar – 2003 yılının Mart ayında, Amerika Birleşik Devletleri tarafından yönetilen silahlı kuvvetler koalisyonu Irak'ı istila etmiştir. Basra bölgesini işgal ettikten sonra, İngiliz ordusu iktidar partisi Ba'ath'ın üst rütbeli üyelerini yakalamaya başlamıştır. Kıdemli parti üyelerinden olan başvuran, erkek kardeşi Tarek'i, Umm Qasr'da bulunan ailesini koruması için görevlendirerek, saklanmıştır. 23 Nisan 2003 tarihinde sabah saatlerinde, İngiliz ordusuna ait bir birlik başvuramı yakalamak amacıyla evine gelmiştir. Kayıtlarına göre, evde AK-47 makineli tüfeği ile birlikte Tarek Hassan'ı bulmuşlar ve savaşıçı veya güvenliğe tehdit oluşturan bir sivil olduğu şüphesiyle tutuklamışlardır. Daha sonra Tarek, Irak'ta ABD tarafından yönetilen bir hapisane olan Buca Kampı'na götürülmüştür. Kampın bazı bölümleri ayrıca İngiltere tarafından tutukluları sorgulamak ve hapsetmek için kullanılmıştır. Amerikalı ve İngiliz yetkililer tarafından sorgulandıktan sonra, Tarek Hassan'ın istihbarat sağlayamayacağı anlaşılmıştır ve kayıtlara göre, Tarek, Umm Qasr'da bir indirme noktasında 2 Mayıs 2003 tarihinde serbest bırakılmıştır. Tarek'in vücudunda işkence ve idam izleriyle 2003 yılının Eylül ayının başlarında yaklaşık 700 km uzakta bulunmuştur.

2007 yılında, başvuran İngiliz idare mahkemesi önünde dava açmıştır, ancak bu dava Buca Kampı'nın İngiliz üssünden ziyade Amerikan askeri üssü olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurusunda, başvuran, erkek kardeşinin Irak'ta

İngiliz kuvvetler tarafından yakalanarak tutuklandığını ve daha sonra açıklanmayan koşullarda ölü bulunduğunu iddia etmiştir. Başvuran, Sözleşme'nin 5 §§ 1, 2, 3 ve 4 maddesi uyarınca yakalama ve tutuklamanın keyfi, kanuna aykırı ve usulü güvencelerden yoksun olduğu ve 2, 3 ve 5. maddeler uyarınca İngiliz yetkililerin tutukluluğun, kötü muamelenin ve ölümün koşullarına ilişkin soruşturma yapmadıkları konularında şikâyetçi olmuştur.

Hukuksal Değerlendirme – Madde 2 ve Madde 3: Tarek Hassan'ın tutuklu bulunduğu sırada kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin ve 3. madde uyarınca resmi bir soruşturma yürütme yükümlülüğünün ortaya çıkmasına neden olacak herhangi bir kanıt yoktur. Buca Kampı'ndan serbest bırakıldıktan yaklaşık dört ay sonra, ülkenin İngiliz güçleri tarafından kontrol edilmeyen uzak bir bölümünde gerçekleşen ölümden doğrudan veya dolaylı olarak İngiliz yetkililerin sorumlu olduğunu gösteren hiçbir kanıt bulunmamaktadır. İngiliz yetkililerin ölümden sorumlu olduklarını veya ölümün İngiliz yetkililerin kontrolü altında olan bir bölgede gerçekleştiğini gösteren herhangi bir kanıt olmadığından, Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca soruşturma yükümlülüğü doğmamaktadır.

Sonuç: kabul edilemez (açıkça dayanaktan yoksun).

Madde 5 §§ 1, 2, 3 ve 4

(a) *Yetki sınırı*

(i) *İngiliz birliği tarafından yakalandıktan sonra Buca Kampı'na kabul edilene kadar geçen süre* – Tarek Hassan, İngiliz askerlerinin fiziksel gücü ve

kontrolü altında olduğundan İngiliz yetki sınırı içindedir. Mahkeme, Hükümet'in, Sözleşmeci Devletlerin işgalci güç olmadıkları bir bölgede faaliyet halindeyken ve aktif olarak uluslararası savaş durumundayken yargı yetkisinin kullanılmemesi, onun yerine Devlet'in uluslararası insancıl hukukunun gerektirdiklerinden sorumlu olması gerektiğine ilişkin iddiasını reddetmiştir. Mahkeme'ye göre, bu çıkarım kendi içtihadına ve uluslararası insan hakları hukukunun ve uluslararası insancıl hukukunun aynı anda uygulanabileceğine hükmeden Uluslararası Adalet Divanı'nın içtihadına aykırıdır.⁵

(ii) *Buca Kampı'na kabul edildikten sonraki dönem* – Mahkeme, Hükümet'in, Tarek Hassan'ın Buca Kampı'na kabul edildikten sonraki dönemin, gözaltı işleminin İngiltere'den Amerika'ya nakledildiği gerekçesiyle, yetki sınırına dâhil edilmemesi gerektiğine ilişkin iddiasını kabul etmemektedir. Tarek Hassan, Buca Kampı'na İngiltere tutsağı olarak kabul edilmiştir. Kabul edildikten hemen sonra, tamamen Amerika tarafından kontrol edilen bir esir kampına götürülmüştür. İngiltere, Amerika ve Avustralya arasında imzalanan tutukluların nakledilmelerine ilişkin mutabakat anlaşmasına göre, Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmeleri⁶ uyarınca İngiltere tutuklularının sınıflandırılmasından ve serbest bırakılıp bırakılmamasına ilişkin verilecek karardan İngiltere sorumludur. Buca Kampı'nda

⁵ Bkz., özellikle, [İşgal Altındaki Filistin Topraklarında Bir Duvar İnşasının Hukuki Sonuçlarına İlişkin 9 Temmuz 2004 tarihli Danışma Görüşü](#), Uluslararası Adalet Divanı Raporları 2004.

⁶ 12 Ağustos 1949 tarihli dört tane Cenevre Sözleşmesi bulunmaktadır: üçüncüsü, Savaş tutsaklarına gösterilen muameleye ilişkindir. Dördüncü Cenevre Sözleşmesi ise savaş sırasında sivillerin korunmasına ilişkindir.

Tarek Hassan'ın tutuklanmasına ilişkin olarak bazı fiili yönlerin Amerika'ya nakledildiği doğru olmasına rağmen (kampa giriş çıkışlarda eşlik etme ve kampta söz konusu kişiye göz kulak olma gibi), İngiltere, 5. madde uyarınca başvuranın şikâyetine ilişkin olarak tutukluluğunun her yönü üzerinde yetki ve kontrol sahibidir.

Tarek Hassan, bu nedenle, 23 Nisan 2003 tarihinde yakalandığı andan itibaren, muhtemelen 2 Mayıs 2003 tarihinde Umm Qasr'da serbest bırakılmasına kadar İngiltere'nin yetkisi altındadır.

Sonuç: yetki sınırı içinde (oy birliğiyle).

(b) *Esas Hakkında* – Barış zamanında gerçekleştirilen yakalama ile silahlı bir çatışma sırasında bir savaşçının tutuklanması arasında önemli farklar bulunmaktadır. Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmeleri'nin verdiği yetkiyle gerçekleştirilen tutuklama, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5 § 1 maddesinin (a) ve (f) bentlerinde belirtilen özgürlükten yoksun bırakma gerekçelerine uygun değildir.

İngiltere, Irak'ta gerçekleştirilen operasyonlara ilişkin olarak 5. madde uyarınca yükümlülüklerinin askıya alınmasına izin veren 15. madde uyarınca (olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma) resmi herhangi bir talepte bulunmamıştır. Bunun yerine, Hükümet, Mahkeme'den 5. madde uyarınca İngiltere'nin yükümlülüklerini uygulamamasını veya diğer bir deyişle, uluslararası insancıl hukuku uyarınca sahip olduğu tutuklama yetkisi ışığında bu yükümlülükleri yorumlamasını talep etmiştir.

Mahkeme'nin incelemeye başladığı nokta, 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi ışığında, Sözleşme'yi yorumlama uygulamasıdır. Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 31 § 3 maddesinde bir antlaşmayı yorumlarken üç hususu göz önüne almanın gerekli olduğu öngörülmektedir: (a) antlaşmanın yorumuna veya hükümlerinin uygulanmasına ilişkin olarak taraflar arasında daha sonra herhangi bir görüş birliği sağlanıp sağlanmadığı, (b) antlaşmanın yorumuna ilişkin olarak tarafların görüş birliğine vardıklarını gösteren antlaşmanın uygulanmasına ilişkin daha sonra gerçekleştirilen bir uygulama ve (c) taraflar arasındaki ilişkilerde uluslararası hukukun uygulanabilen ilgili kuralları.

31 § 3 (a) maddesine ilişkin olarak, Sözleşmeci Devletler arasında uluslararası silahlı çatışmalarda 5. maddenin yorumlanması hakkında daha sonra herhangi bir fikir birliğine varılmamıştır. Ancak, 31 § 3 (b) maddesine ilişkin olarak, Mahkeme, Sözleşme'yi onayladıktan sonra Sözleşmeci Devletlerce gerçekleştirilen tutarlı bir uygulamanın, sadece yoruma ilişkin değil aynı zamanda Sözleşme metni üzerinde değişiklik yapma konusunda görüş birliği sağladıklarına işaret ettiğinin düşünülebileceğini daha önce belirtmiştir. Sözleşmeci Devletlerin bu uygulaması, uluslararası silahlı çatışmalarda Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmeleri'ne dayanarak kişileri tutuklamak amacıyla 5. madde kapsamında yükümlülüklerini askıya almamaktadır. Bu uygulama, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'yle bağlantılı olarak Devlet politikasını yansıtmaktadır.

31 § 3 (c) maddesinde belirtilen kritere ilişkin olarak, Mahkeme, Sözleşme'nin, uluslararası insancıl hukukunun kuralları da dâhil olmak üzere diğer uluslararası hukuk kurallarıyla uyum içinde yorumlanması gerektiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, Sözleşme'yi Uluslararası Adalet Divanı'nın işaret ettiği uluslararası hukuk çerçevesiyle uyumlu olacak şekilde yorumlamaya ve uygulamaya çalışmalıdır. Buna göre, Sözleşme'nin 15. maddesi uyarınca resmi bir tadilin olmayışı, Mahkeme'yi, başvuranın davasında 5. maddeyi yorumlarken ve uygularken, uluslararası insancıl hukuku kapsamını ve hükümlerini dikkate almaktan alıkoymamıştır.

Ancak, uluslararası silahlı çatışma durumlarında bile, Sözleşme'nin sağladığı teminatlar, uluslararası insancıl hukuku hükümlerinin arka planına karşı yorumlanmış olsalar da, geçerli olmaya devam eder. Silahlı çatışma sırasında Sözleşme ve uluslararası insancıl hukuku tarafından öngörülen güvencelerin bir arada var olması nedeniyle, Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi uyarınca güvenliğe karşı risk teşkil eden sivillerin tutuklanması ve savaş mahkûmlarının gözaltında tutulması, (a) ve (f) bentleri uyarınca özgürlükten mahrum etmeye izin verilmesinin gerekçeleri, mümkün olduğu kadar uyumlaştırılmalıdır. Mahkeme, savaş sırasında gözaltına alma, 15. madde uyarınca herhangi bir istisnanın uygulanmaması halinde, Sözleşme'nin 5. maddesine düzenlenen özgürlükten mahrum bırakma konusunun kapsamına girmediğinin farkındadır. Yalnızca uluslararası silahlı çatışma durumlarında, savaş mahkûmlarının gözaltında tutulması ve güvenliğe karşı risk teşkil eden sivillerin tutuklanması

uluslararası insancıl hukukunda kabul edilebilir olduğunda, 5. maddenin söz konusu geniş çaplı yetkilerin kullanılmasına izin verdiği yorumlanabilir.

Söz konusu bentlerde öngörülen tutukluluk gerekçeleri ile birlikte, uluslararası insancıl hukuku uyarınca öngörülen yetkiler kapsamında özgürlükten mahrum etme, 5 § 1 maddesinin ihlalinin söz konusu olmaması için hukuka uygun olmak zorundadır. Bu, tutukluluğun, uluslararası insancıl hukukunun kurallarına uygun olması gerektiği ve en önemlisi, kişileri keyfiyetten koruması öngörülen 5 § 1 maddesinin temel hedefine aykırı olmaması anlamına gelmektedir.

Usulü güvencelere ilişkin olarak, Mahkeme, uluslararası silahlı bir anlaşmazlık sırasında meydana gelen tutuklamayla bağlantılı olarak, 5 §§ 2 ve 4 maddesinin, uluslararası insancıl hukukunun uygulanabilir kurallarını ve kapsamını dikkate alarak yorumlanması gerektiği görüşündedir. Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 43. ve 78. maddeleri, gözaltının mümkünse her altı ayda bir olmak üzere, düzenli bir şekilde yetkili bir organ tarafından denetlenmesini öngörmektedir. Uluslararası silahlı bir çatışma sırasında, 5 § 4 maddesinin genel anlamda gerektirdiği bağımsız bir mahkeme tarafından tutukluluğun kanunlara uygunluğunun belirlenmesi uygulanabilir olmasa da; Sözleşmeciler Devlet'i bu kapsamda 5 § 4 maddesi uyarınca yükümlülüklerine uyduğunda, yetkili bir organ, keyfiyete karşı adil bir usul ve yeterli tarafsızlık güvencesi sağlamalıdır. Ayrıca, ilk denetim, kişi tutuklandıktan kısa bir süre sonra gerçekleştirilmelidir. Daha sonraki denetimler, sık aralarla gerçekleştirilmeli ve uluslararası

insancıl hukuku uyarınca gözaltına tabi tutulacak kişiler kapsamından çıkan kişinin gecikilmeksizin serbest bırakılması sağlanmalıdır. Ancak, 5 § 3 maddesi, Tarek Hassan 5 § 1 (c) maddesinin hükümlerine uygun bir şekilde tutuklanmamış olduğu gerekçesiyle, mevcut davaya uygulanamaz.

Başvuranın davasına ilişkin olaylar hakkında, Mahkeme, İngiliz yetkililerin İngiliz birliği tarafından silahlı bir şekilde ve erkek kardeşinin başka silahların ve askeri istihbarat değeri taşıyan belgelerin ele geçirildiği evinin çatısında bulunan Tarek Hassan'ın savaş mahkûmu olarak gözaltına alınması gereken bir kişi olduğuna veya gözaltına alınmasının zorunlu güvenlik gerekçeleri taşıdığına (her iki neden de Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmeleri uyarınca yakalama ve tutuklama için makul gerekçe teşkil etmektedir) inanmaları için gerekçeleri olduğu görüşündedir. Tarek Hassan'ın Buca Kampı'na kabul edilmesinin hemen ardından, Amerika ve İngiliz askeri istihbarat çalışanları tarafından iki kez sorgulanmış ve bunun sonucunda sivil olduğu ve güvenliğe karşı hiçbir tehdit teşkil etmediği ortaya çıktığından dolayı serbest bırakılmıştır. Kanıtlar, kısa bir süre sonra Buca Kampı'ndan fiziksel olarak serbest bırakıldığına işaret etmektedir.

Bu arka plana göre, Tarek Hassan'ın yakalanıp tutuklanması, Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Sözleşmeleri uyarınca sağlanan yetkilere uygun olup keyfiyeti bulunmamaktadır. Ayrıca, Kampa götürüldükten birkaç gün sonra serbest bırakılmasına karar verildiği ve fiziksel olarak serbest bırakıldığı göz önüne alındığında, Mahkeme, sorgu aşamasının, keyfi tutuklamaya

karşı yeterli güvence teşkil edip etmediğini incelemeye gerek duymamaktadır. Son olarak, iki sorgu sırasında Tarek Hassan'a sorulan sorulardan ve kapsamdan, tutuklanmasının nedeninin kendisi tarafından bilindiği anlaşılmaktadır.

Sonuç: ihlal yok (dört oya karşı on üç oyla).

(Bkz., ayrıcaher ikisi de 7 Temmuz 2011 tarihli *Al-Skeini ve Diğerleri / Birleşik Krallık* [BD], 55721/07, ve *Al-Jedda / Birleşik Krallık* [BD], 27021/08, [143 sayılı Bilgi Notu](#))

MADDE 6

6 § 1 (medeni hukuk)

Adil yargılanma

Silahların eşitliği ilkesi _____

Borçlunun gıyabında Kıbrıs'ta verilen kararın Letonya'da icra edilmesi: dava Büyük daire'ye gönderilmiştir.

Avotış / Letonya – 17502/07

25.2.2014 tarihli Karar [IV. Bölüm]

Letonya vatandaşı olan başvuran ve Kıbrıs'ta kayıtlı ticari bir şirket, 1999 yılının Mayıs ayında, noter önünde borç ikrarı imzalamışlardır ve başvuran, şirketten bir miktar para borç aldığını ve söz konusu borcunu 30 Haziran 1999 tarihine kadar faiziyle birlikte ödeyeceğini beyan etmiştir. Belge Kıbrıs yasalarına göre hazırlanmıştır ve doğacak her türlü anlaşmazlıkta Kıbrıs mahkemeleri yetkilidir.

2003 yılında şirket Kıbrıs mahkemesi önünde başvuran aleyhinde borcunu geri ödemediği gerekçesiyle dava açmıştır. 2004 yılının Mayıs ayında, mahkeme, başvuranın gıyabında, başvuranın borcunu faiziyle birlikte geri ödemesine karar vermiştir. Karara göre, başvuran duruşmayla ilgili zamanında bilgilendirilmiş, ancak duruşmaya katılmamıştır.

2005 yılında Şubat ayında şirket, Kıbrıs mahkemesi kararının tanınmasını ve icrasını talep ederek Letonya mahkemesi önünde dava açmıştır. 2006 yılının Şubat ayında Letonya mahkemesi, Kıbrıs mahkemesi kararının tanınip icra edilmesine ve başvuranın mülkiyetine ilişkin olarak tapu kayıtlarına yasal işlem kaydı yapılmasına hükmetmiştir.

Başvuran, 2006 yılının Haziran ayında Kıbrıs mahkemesi kararını ve Letonya mahkemesinin icra kararını şans eseri öğrendiğini iddia etmiştir. Yerel mahkemeler önünde Kıbrıs mahkemesi kararına itiraz etmemiş, ancak Letonya mahkemeleri önünde Letonya mahkemesinin icra kararına karşı temyiz yoluna gitmiştir.

2007 yılı Ocak ayı tarihli nihai kararında, Letonya Temyiz Mahkemesi Senatosu şirketin talebini kabul etmiş ve Kıbrıs mahkemesi kararının tanınip icra edilmesine ve tapu kayıtlarına yasal işlem kaydı yapılmasına hükmetmiştir. Söz konusu karara dayanarak, mahkeme, icra emri vermiş ve başvuran bu karara uymuştur. Kısa bir süre sonra başvuranın mülkiyeti üzerindeki yasal işlem kaydı kaldırılmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvuruda, başvuran, savunma hakları göz ardı edildiğinden dolayı Kıbrıs mahkemesi kararının

icrasının kanunlara aykırı olduğu ve Letonya mahkemelerinin Sözleşme'nin 6 § 1 maddesine uygun hareket etmedikleri konusunda şikâyetçi olmuştur. Başvuran, Letonya mahkemeleri önünde, Kıbrıs'ta duruşmaya ilişkin tebligatın ve şirketin sunduğu dava layihasının kendisine gereğince ve zamanında gönderilmediğini ve bunun davasını savunamamasına neden olduğunu ileri sürmüştür. Sonuç olarak, Letonya mahkemeleri, Kıbrıs kararını icra etmeyi reddetmelilerdir.

25 Şubat 2014 tarihli bir kararda, Mahkeme'nin bir Bölüm'ü, oy birliğiyle 6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Mahkeme, Devlet'in Avrupa Birliği'ne üye olmaktan doğan yasal yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin kamu menfaatine ilişkin olduğunu gözlemlemiştir. Letonya Temyiz Mahkemesi Senatosu, Letonya'da Kıbrıs mahkemesi kararının tanınmasını ve hızlı ve etkili bir şekilde icra edilmesini sağlamakla yükümlüdür.

Mahkeme, başvuranın 24 Mayıs 2004 tarihli Kıbrıs mahkemesi kararına karşı itirazda bulunmadığını belirtmiştir. Yatırım danışmanı olan başvuran, bir Kıbrıs şirketinden borç para almış ve Kıbrıs mahkemelerine yetki atfeden bir madde içeren ve Kıbrıs hukukuna göre düzenlenen bir borç ikrarı imzalamıştır. Başvuran, sözleşmeden doğan yükümlülüğünü kendi özgür iradesiyle kabul etmiştir ve bu nedenle söz konusu borcu ödeyememesinin hukuki sonuçları konusunda ve Kıbrıs mahkemeleri önünde konunun ele alınış şekli konusunda bilgi sahibi olmalıydı. Bu nedenle, başvuran, kendi davranışları neticesinde, Kıbrıs hukukunu bilmediğini ileri sürme hakkını

kaybetmiştir. Başvuranın, Kıbrıs mahkemeleri önünde başvuru yolunun olmadığı veya başvuru yolunun etkili olmadığı konularında kanıt sunma yükümlülüğü vardır. Ancak, başvuran Letonya Temyiz Mahkemesi Senatosu önünde veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde bu konuda hiçbir kanıt sunmamıştır.

Letonya mahkemelerinin, Letonya'nın Avrupa Birliği'ne üye bir Devlet olmasından kaynaklanan hukuki yükümlülüklerinin yerine getirilmesine ilişkin çıkarları göz önüne alındığında, Letonya Temyiz Mahkemesi Senatosu, başvuranın haklarını yeterince dikkate almıştır.

8 Eylül 2014 tarihinde, başvuranın talebi üzerine dava Büyük Daire'ye gönderilmiştir.

Madde 6 § 3 (d)

Tanıkların dinlenilmesi

Başvuranın yargılanmasında ifadeleri büyük önem taşıyan ancak duruşmaya katılmayan tanıkların dinlenilememesi: dava Büyük Daire'ye gönderilmiştir.

Schatschaschwili / Almanya - 9154/10

17.4.2014 tarihli Karar [V. Bölüm]

Başvuran, ağır dolandırıcılık ile birlikte ağır hırsızlık suçlarına ilişkin iki olayda suçlu bulunmuş ve dokuz yıl altı ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Suçlardan birine ilişkin olarak, ilk derece mahkemesi, özellikle ön soruşturma aşamasında alınan tanık ifadelerine dayanmıştır. İki tanığın Almanya'dan ayrıldıkları ve suç yüzünden travma yaşamaya devam ettikleri gerekçesiyle tanıklık etmeyi reddettikleri

gerekçesiyle, ifadeler duruşma sırasında sesli olarak okunmuştur.

17 Nisan 2014 tarihli bir kararla, Mahkeme'nin bir Bölümü, ikiye karşı beş oyla, Sözleşme'nin 6 § 3 (d) maddesi ile birlikte ele alındığında 6 § 1 maddesi uyarınca başvuranın haklarının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

8 Eylül 2014 tarihinde, başvuranın talebi üzerine dava Büyük Daire'ye gönderilmiştir.

MADDE 7

Madde 7 § 1

Kanunsuz suç olmaz _____

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ni esas alan mevzuatın öngörülme-yen bir şekilde uygulanmasına bağlı olarak, karasularında yasadışı balıkçılık yapıldığı gerekçesiyle mahkûmiyet kararı verilmesi: *ihlal*

Plechkov/Romanya - 1660/03

16.09.2014 tarihli Karar [III. Bölüm]

Olaylar – Başvuran Bulgaristan'da ikamet etmektedir. Başvuran, söz konusu zamanda Bulgar bir balıkçı gemisinin hem sahibi hem de kaptanıydı. 2002 yılının Mayıs ayında, gemisi Romanya kıyılarının yaklaşık 29 deniz mili açığındayken Romanya Deniz Kuvvetleri görevlileri tarafından durdurulmuş ve aranmıştır. Romanya Deniz Kuvvetleri görevlileri başvuranın gemisinde endüstriyel balıkçılık ekipmanları ve yaklaşık 300 kg ağırlığında köpekbalığı eti bulunduğunu tespit etmiştir.

Sonrasında, gemiye Romanya'daki Köstence limanına kadar eşlik edilmiş ve gemi içerisindeki yüklerle birlikte limanda tutulmuştur. Aynı gün içerisinde, geminin sahibi ve kaptanı olan Plechkov polis tarafından gözaltına alınmış ve daha sonra hakkındaki yargılamalar devam ederken tutulmaya devam edilip, gemisindeki ekipmanlara el konmuştur. Başvuran, münhasır ekonomik bölgeye ilişkin 142/1986 sayılı kararname doğrultusunda, Karadeniz'de Romanya'ya ait münhasır ekonomik bölgede yasadışı bir şekilde köpekbalığı avcılığı yapmakla suçlanmıştır. İlk derece mahkemesi önünde, başvuran hiçbir zaman Romanya'nın karasularına girmemiş olduğunu beyan etmiştir.

İlk derece mahkemesi 18 Temmuz 2002 tarihinde vermiş olduğu bir kararda ilk olarak, 142/1986 sayılı kararnamenin Romanya'nın Karadeniz'deki münhasır ekonomik bölgesinin sınırlarını belirlediğini, kararnamenin 2. maddesi uyarınca bu bölge, “devletin denize olan kıyı kenarından denize doğru karasularında 200 deniz mili dışına kadar uzanmaktadır”. Ancak, mahkeme, söz konusu bu kararnamenin 36/2002 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış olduğunu kaydetmiş ve bu Kanun'un Romanya'nın münhasır ekonomik bölgesinin tanımını değiştirdiği görüşünde olduğunu ifade etmiştir. Mahkeme bilhassa, geçerli Kanun'un artık bölgenin tam sınırlarını belirlemediğini yalnızca, bölgenin “200 deniz miline kadar uzanabileceğini” ifade ettiğini ve ekonomik bölgenin tam sınırlarının **Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi** (“BMDHS”) doğrultusunda Romanya ve komşu Devletleri arasında bir anlaşma ile tespit edileceğini öngördüğünü kaydetmiştir. İlk derece

mahkemesi ayrıca, Romanya ve Bulgaristan'ın iki Devlet arasındaki münhasır ekonomik bölgenin sınırlarının belirlenmesi amacıyla müzakerelere başlamış olduğunu ancak henüz herhangi bir anlaşmaya varılmadığını kaydetmiştir. Buradan, bu tür bölgelerin belirlenmesine yönelik yasal çerçeve sunan BMDHS'nin, iki taraflı bir anlaşma olmadığı için, Romanya ve Bulgaristan tarafından uygulanmamış olduğu anlaşılmaktadır. Mahkeme, başvuranın gemisinin Romanya yasalarına tabi olmayan bir bölgede yakalanmış olduğunu kaydederek başvuranın beraatına karar vermiştir.

Temyiz üzerine, Eyalet Mahkemesi söz konusu ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Eyalet Mahkemesi, öncelikle, Romanya ve Bulgaristan'ın her ikisinin de BMDHS'ye taraf olduklarını ifade etmiş ve BMDHS'nin münhasır ekonomik bölgelere ilişkin hükümlerinin, ilgili Devletler arasında ikili bir anlaşma olmasa dahi, 36/2002 sayılı Kanun'un BMDHS'nin birçok hükmünü içermesi sebebiyle, iç hukukta doğrudan uygulanabilir olduklarına karar vermiştir.

Eyalet Mahkemesi başvuranın gemisinin Romanya'nın 36/2002 sayılı Kanun ve BMDHS ile sınırları belirlenmiş olan münhasır ekonomik bölgesinde endüstriyel balıkçılık faaliyetlerinde bulunduğunu tespit ederek, başvuranın suçunu sabit bulmuştur. Başvuranın bir yasal sorun temelinde bulunduğu temyiz talebi reddedilmiştir.

Hukuki Değerlendirme – Madde 7: BMDHS'nin ya da ilgili Romanya mevzuatının yorumlanmasına veya bu belgelerin Romanya mahkemelerince uygulanmasına ilişkin karar vermek

Mahkeme'nin görevi değildir. Mahkeme, bu nedenle, BMDHS'nin anlamı dâhilinde Romanya'nın münhasır ekonomik bölgesinin genişliği veya sınırlarının olup olmadığı ya da Romanya'nın böyle bir bölgeyle ilgili hak ve yükümlülükleri hakkında herhangi bir karara hükmedememektedir. Mahkeme yalnızca, iç hukuk hükümlerinin, yerel mahkemelerce yorumlandığı ve uygulandığı şekilde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olan herhangi bir sonuca yol açıp açmadığını belirlemek durumundadır.

Somut davada, Hükümet ilk olarak, başvuran tarafından gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin cezai yaptırımlar uygulanmasının doğrudan BMDHS'den kaynaklandığını ve dolayısıyla, başvuranın mahkumiyetine ilişkin kararın erişilebilir ve öngörülebilir olduğunu iddia etmiştir. Ancak, başvuranın mahkumiyetine dair karar söz konusu belgeye dayandırılmamıştır. Bu koşullar çerçevesinde, Mahkeme, bahse konu belgede belirtilen kuralın, kendi başına değerlendirildiğinde, Sözleşme'nin gereklerini yerine getirip getirmediğini incelemek durumunda kalmamıştır.

Ancak, Mahkeme, yerel mahkemelerin başvurana isnat edilen suçu oluşturan faaliyetlerin ceza hukuku kapsamına girip girmediği sorusunu yanıtlayabilmek için öncelikle 36/2002 sayılı Kanun ile değiştirilmiş olan ilgili hükümlerin kapsamlarını incelemiş olduğunu kaydetmiştir. Söz konusu mahkemeler bunun tamamen aksi sonuçlara varmıştır. Öncelikle, başvuran, *Consiliul de Stat*'ın 142/1986 sayılı kararnamesi temelinde yargılanmak üzere gönderilmiş ancak, başvuranın bahse konu faaliyetlerde bulunması öncesinde

söz konusu kararname 36/2002 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. İkinci olarak, bahse konu zamanda yürürlükte olan ilgili mevzuat, 36/2002 sayılı Kanun ile değişiklik yapıldığı şekliyle, Romanya'nın münhasır ekonomik bölgesinin sınırlarını gerekli netlikle belirlememiştir. Bu hükümler mahkemelerin başvuranın suçlu olup olmadığı hususunu incelemek amacıyla, iddianamede belirtilmiş olan mülga yasal dayanak yerine resen kullanmış oldukları hükümlerdir. Bunun yanı sıra, münhasır ekonomik bölgenin sınırlarının genişliğinin belirlenmesi hususu, aynı hükümle, Romanya ve Bulgaristan da dâhil olmak üzere, kıyıları Romanya ile komşu olan ya da Romanya kıyıları karşısında kalan Devletler arasında yapılacak bir anlaşma ile tespit edilmek üzere açık olarak sonraya bırakılmıştır. Bu tür bir hükmün, başvuranın faaliyetlerine müsaade edecek nitelikte Bulgaristan ile yapılmış bir anlaşmanın veya herhangi bir başka unsurun yokluğunda, uygulamasında öngörülebilir olduğunun değerlendirilmesi düşünülemez. Münhasır ekonomik bölgeye ilişkin egemenlik haklarının ihlal edilmesi halinde ortaya çıkacak olan ceza hukukuna ilişkin sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, BMDHS'nin anlamı dahilinde münhasır ekonomik bölgenin Romanya tarafından ilan edilen sınırlarının Romanya hukuku kapsamında net bir tanımının yer alması gereklidir. Başvuran hakkında mahkumiyet kararı veren mahkemeler ayrıca, Romanya ile Bulgaristan arasında herhangi bir anlaşmaya yapılmış olması halinde dahi, bu durumun başvuranın lehine bir sonuç doğurmayacağını ifade etmişlerdir. Ancak, Eyalet Mahkemesi ve Temyiz Mahkemesi tarafından

yapılan bu tür bir yorumun yerleşmiş yerel içtihatla herhangi bir dayanağı bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, ne yerel içtihat ne de bu içtihadın yerel mahkemelerce yorumlanması, başvuranın mahkumiyetine karar verilmesini yeterli ölçüde öngörülebilir kılmaktadır.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

Mahkeme ayrıca, oybirliğiyle, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. Maddesinin ihlal edilmiş olduğuna karar vermiştir.

Madde 41: Maddi ve manevi zararlar karşılığında 6.500 avro tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

MADDE 8

Özel hayata ve aile hayatına saygı

Konuta saygı _____

Başvuranın evinin ve su rezervinin yanına kanuna aykırı bir şekilde mezarlık inşa edilmesi ve buranın kullanılması: *ihlal*

Dzemyuk / Ukrayna - 42488/02

4.9.2014 tarihli Karar [V. Bölüm]

Olaylar — Başvuran merkezi bir su rezervi bulunmayan bir köyde yaşamaktadır ve evinin su ihtiyaçlarını karşılamak için yer altı suyu ile beslenen kuyulardan su alıp kullanmıştır. Yerel makamlar 2000 yılında, başvuranın evinden 40 metre uzaklıkta olan yakınlardaki bir arazi üzerine bir mezarlık inşa edilmesine karar vermiştir. Başvuran bu kararın iptal edilmesi ve mezarlığın kapatılması amacıyla dava açmıştır. Sonuç olarak, 2003 yılında mahkeme, mezarlığın bir yerleşim bölgesine ve su rezervine çok yakın

bir mesafeye inşa edildiğine ve bunun çevre sağlığına ilişkin yasalara ve düzenlemelere aykırı olduğuna karar vermesi sonrasında, duruşmada başvuranın talebini kabul etmiştir. Mahkeme mezarlığın kapatılması emrini vermiş, ancak bu emri yerine getirilmemiştir. Bu sırada, başvuranın kullandığı kuyunun suyuna ilişkin olarak 2008 yılında bakteriyolojik bir analiz yapılmış ve sonuçlar, *E. coli* bakterisine ilişkin oranın kanunla izin verilen düzeyin çok üzerinde olduğunu göstermiştir.

Hukuki Değerlendirme – Madde 8

(a) *Uygulanabilirlik* – Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesi ile ilgili bir şikâyetle bulunabilmek için, iddia edilen müdahalenin başvuranın konutu, ailesi ya da özel hayatı üzerinde doğrudan bir etkisinin olması ve asgari bir ciddiyet seviyesine erişmiş olması gerektiğini yinelemiştir. Başvuranın kuyusundan alınan su numunesinde bulunan bakteri seviyesinin yüksek olması, ulusal çevre sağlığına ve güvenlik yönetmeliğine ilişkin açık bir ihlal ile bir araya geldiğinde, başvuranın “yaşam kalitesini” etkileyen çevresel risklerin, diğer bir deyişle ciddi seviyede su kirliliğinin söz konusu olduğunu teyit etmiş ve Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanmasını gerektirecek yeterli ciddiyet düzeyine erişmiştir.

(b) *Uygunluk* – Mezarlığın yerinin kanunlara aykırı olduğuna çevre sağlığı yetkilileri tarafından pek çok kez dikkat çekilmiş ve bu durum yerel mahkemelerin kararlarıyla tasdik edilmiştir. Dahası, yetkili yerel makamlar mezarlığın kapatılmasına ilişkin kesin ve bağlayıcı bir yerel mahkeme kararına uymamışlardır. Dolayısıyla, başvuranın konuta saygı ile özel hayata ve aile

hayatına saygı haklarına yönelik müdahale “yasayla öngörülmüş” nitelikte değildir.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

Madde 41: Manevi tazminata karşılık olarak 6.000 avro (EUR).

(Ayrıca bk. *Dubetska ve Diğerleri/Ukrayna*, 30499/03, 10 Şubat 2011; *Fadeyeva /Rusya*, 55723/00, 9 Haziran 2005, 76 sayılı Bilgi Notu; ve *Hardy ve Maile/Birleşik Krallık*, 31965/07, 14 Şubat 2012).

Aile hayatına saygı

Eşlerin başka bir ülkeyle olan bağlarının Danimarka ile olan bağlarından daha kuvvetli olduğu gerekçesiyle, Danimarkalı bir vatandaşa yabancı olan eşiyile bir araya gelmesine ilişkin izin verilmemesi: *dava Büyük Daire'ye gönderilmiştir*

Biao/Danimarka - 38590/10

25.03.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

Olaylar — 2002 yılından itibaren Danimarka vatandaşlığına kabul edilmiş bir kişi olan birinci başvuran, Gana vatandaşı olan ikinci başvuran ile 2003 yılında evlenmiştir. İkinci başvuran Gana'da doğup büyümüş ve söz konusu evlilik tarihi öncesinde Danimarka'yı daha önce hiç ziyaret etmemiş ya da Danimarka dilini konuşmamıştır. Evlendikten sonra, ikinci başvuran Danimarka'da yaşamak için ikamet izni talebinde bulunmuş; bu talebi, başvuranların eşiyile bir araya gelme için başvuran bir çiftin diğer ülke (söz konusu başvuranların davasında bu ülke Gana'dır) ile bağlarının Danimarka ile olan bağlarından daha güçlü olmaması gerektiğini öngören Yabancılar Kanunu (“bağlılık koşulu”

olarak bilinen) uyarınca gerekli koşulu sağlamadıkları gerekçesiyle Yabancılar Şubesi tarafından reddedilmiştir. “Bağlılık koşulu” en az 28 yıldır Danimarka vatandaşı olan kimseler ve Danimarka vatandaşı olmamasına rağmen Danimarka’da doğup ve/veya büyüüp orada en az 28 yıl kalmış kimseler için kaldırılmıştır.

Mahkeme’nin bir Dairesi 25 Mart 2014 tarihli bir kararında, başvuranların Sözleşme’nin 8. maddesi kapsamındaki haklarına ilişkin bir ihlalin söz konusu olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (bk. 172 sayılı Bilgi Notu). Ayrıca, bahse konu Daire üçe karşı dört oyla, 28 yıldan uzun bir süreyle Danimarka vatandaşı olan kimselere, bundan daha kısa bir süredir Danimarka vatandaşı olan kimselerden farklı bir muamelede bulunulması bakımından Sözleşme’nin 8. maddesi ile bağlantılı olarak 14. maddesinin ihlal edilmemiş olduğuna karar vermiştir.

Dava, başvuruların talebi üzerine 8 Eylül 2014 tarihinde Büyük Daire’ye gönderilmiştir.

Lahey Sözleşmesi uyarınca gerçekleştirilen geri göndermeye ilişkin yargılamalar esnasında 11 yaşındaki bir çocuğun görüşlerinin dikkate alınmaması: ihlal yok

Gajtani/İsviçre – 43730/07

9.9.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

Olaylar – Kosova Cumhuriyeti⁷ vatandaşı olan başvuran iki çocuğu ve çocuklarının babası ile

⁷ Ülke topraklarına, kurumlarına ya da nüfusuna olsun, Kosova’ya ilişkin yapılmış olan atıfların tümünün Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin 1244 sayılı

birlikte Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti’nde yaşamıştır. Başvuran 2005 yılının Kasım ayında, çocuklarının babasından ayrılmış ve çocuklarıyla birlikte ailesinin yanına gitmek üzere Kosova’ya taşınmıştır. Başvuran Kosova’da bir İtalyan vatandaşı ile evlenmiş ve bu kişi ile birlikte yaşamak üzere İsviçre’ye gitmiştir. Çocukların babası 2006 yılında, çocuklarının Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti’ne geri gönderilmeleri için yasal adımlar atmıştır. Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti yetkilileri Aralık 2006’da çocukların velayetini çocukların babasına vermiştir. Bundan birkaç gün sonra, İsviçre yetkilileri çocukların anne ve babası ile o zaman 11 buçuk yaşında olan büyük erkek çocuk ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. 2007 yılının Mart ayında, İsviçreli denetleme makamı babanın çocuklarının geri gönderilmelerine yönelik başvurusunu, büyük oğlunun babasıyla birlikte yaşamak üzere geri gönderilmesi fikrine şiddetle karşı çıkması ve hatta babasıyla görüşmeyi dahi reddetmesi sebebiyle reddetmiştir. Denetleme makamının kararı, İsviçre’deki temyiz mahkemesi tarafından 2007 yılının Haziran ayında bozulmuş ve temyiz mahkemesi büyük erkek çocuğunun geri gönderilmeye ilişkin mutlak itirazının dikkate alınmasına yetecek yaşa henüz ulaşmamış olduğuna karar vermiştir. Çocuklar Ekim 2007’de polis tarafından alınarak yanlarında başvuran bulunmaksızın Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti’ne geri götürülmüşlerdir.

Hukuki Değerlendirme – Madde 8: Başvuranın aile hayatına saygı hakkına ilişkin bir müdahale

Kararına uygun biçimde ve Kosova’nın statüsüne halel getirmeksizin yapıldığı anlaşılmalıdır.

olmuştur. [Lahey Sözleşmesi](#) ⁸ söz konusu müdahaleye dayanak olarak gösterilmiş olup, müdahaleyle çocukların ve çocukların babasının hak ve özgürlüklerinin korunması şeklinde meşru bir amaç hedeflenmiştir. Bu davada gündeme gelen husus yalnızca, yetkili makamların çocukların görüşlerini yeterli ölçüde dikkate alıp almadıkları sorusudur.

Temyiz mahkemesi başvuranın oğlu tarafından ileri sürülen açıklamaları dikkatli bir biçimde incelemesinin ardından, başvuranın oğlunun geri gönderilmeye ilişkin mutlak reddinin dikkate alınmasına yetecek yaşa henüz ulaşmamış olduğuna karar vermiştir. Temyiz mahkemesi, başvuranın oğlunun bu tutumunun görüşlerinin yeteri ölçüde bağımsız olduklarının değerlendirilmesine yetecek bir olgunluk seviyesine ulaştığını göstermediğini değerlendirmiştir. Mahkeme, erkek çocuğunun annesini özellikle de çocuk kaçırma olmak üzere herhangi bir sorumluluğa karşı koruma isteğinde olduğunu kaydetmiştir. Mahkeme ayrıca, çocuğun bağımlık duygusuna ilişkin bir anlaşmazlığın ortasında kalmış olduğunu ve muhtemelen, babasıyla görüşmeye devam etmesi halinde kendisini annesinden ayıracağından korktuğunu gözlemlemiştir.

Temyiz mahkemesinin çocukların geri gönderilmesine ilişkin karara varılırken başvuranın oğlunun ifadelerinin dikkate alınamayacağı yönündeki kanaati makul olmayan bir durum değildir. Çocuğun alt makam ile yapmış olduğu görüşmeyi esas alarak karar veren mahkeme, bu kararına ilişkin detaylı gerekçeler

sunmuştur. Bu alanda bir değerlendirmede bulunma konusunda Mahkeme'den daha iyi bir konumda olan yerel makamlar tarafından kullanılan açık takdir yetkisi dikkate alındığında, temyiz mahkemesinin, özellikle bahse konu türdeki görüşmelerin bir çocuk üzerinde travmatik etkilerinin olabileceğinden ve yargılamalarda gecikme yaşanmasına yol açabileceğinden ötürü, erkek çocukla tekrar bir görüşme yapılmasının gerekli ve uygun olmadığı kanaatine varması makul kabul edilmiştir.

Çiftin söz konusu zamanda beş yaşında olan kızları ile bu anlamda herhangi bir görüşme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Başvuran, kızı ile görüşme yapılmasını istediği ve bu talebinin reddedildiği şeklinde bir iddiada bulunmamıştır. Ayrıca, başvuran Lahey Sözleşmesi'nde çocuğun geri gönderilmesinin engellendiği belirtilen koşulların herhangi birinin geçerli olup olmadığının tespit edilmesi için bir görüşme gerçekleştirilmesinin gerekli olduğu iddiasında da bulunmamıştır. Bunun yanı sıra, Lahey Sözleşmesi ulusal makamlara çocukla görüşme yapılmasına ilişkin herhangi bir yükümlülük getirmemektedir.

Dolayısıyla, temyiz mahkemesi geri gönderme konusuna ilişkin olarak özellikle başvuranın oğlu tarafından dile getirilmiş olan itirazları dikkate almayı reddettiği için eleştirilemez. Bu nedenle, iç hukuk kapsamındaki karar verme süreci Sözleşme'nin 8. maddesinde öngörülen usuli gereklilikleri yerine getirmiştir.

Sonuç: ihlal yok (oybirliğiyle).

Mahkeme ayrıca, mahkemeye erişimin olmaması bakımından Sözleşme'nin 6. maddesine ilişkin

⁸ Uluslar arası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vehçelerine Dair 25 Ekin 1980 tarihli Lahey Sözleşmesi.

bir ihlalin de söz konusu olduğuna karar vermiştir.

Madde 41: Manevi tazminat karşılığında 5.000 avro (EUR) ödenmesine karar verilmiş; maddi tazminata ilişkin talep reddedilmiştir.

Başvuranlara, taşıyıcı annelik anlaşması sonucu yurtdışında doğan çocuklarının kendileriyle birlikte menşe ülkelerine geri dönmesine olanak sağlayacak bir seyahat belgesi verilmesinin reddedilmesi: *kabul edilemez*

D. ve Diğerleri / Belçika – 29176/13
8.7.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

Olaylar – A., taşıyıcı annelik anlaşması sonucu 26 Şubat 2013 tarihinde Ukrayna’da doğmuştur. Brüksel Temyiz Mahkemesi başvuranın, Belçikalı yetkililerin A. adına bir seyahat belgesi düzenlemeyi reddetmelerine karşı çıkan temyiz başvurusunu 31 Temmuz 2013 tarihinde onamıştır. Bu temyiz aşamasıyla, birinci başvuranın A.’nın biyolojik babası olduğunun ve A.’nın doğumuna ilişkin koşullar hakkında daha önce yetkililer tarafından dile getirilmiş olan kamu düzeniyle ilgili kaygıların ortadan kaldırılmış olduğunun yeterli şekilde tespit edildiği değerlendirilmiştir. Brüksel Temyiz Mahkemesi, A.’nın birinci başvuran ile seyahat etmesine olanak sağlanması için Belçika Devletinin birinci başvurana A.’nın adını taşıyan uygun bir belge vermesi talimatını vermiştir. A. başvuranlarla birlikte 6 Ağustos 2013 tarihinde Belçika’ya gitmiştir. Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde, Sözleşme’nin 8.

maddesine dayanarak, diğerlerinin yanı sıra, Belçikalı yetkililerin seyahat belgesi düzenlemeyi reddetmeleri nedeniyle çocuklarından ayrı kalmaları sonucu, yalnızca birkaç haftalık olan bir bebekle anne ve babası arasındaki ilişkinin zarar gördüğünü iddia etmişlerdir.

Hukuki Değerlendirme – Madde 8: Bu madde fiilen aile bağlarının söz konusu olduğu durumlarda uygulanabilir. Başvuranların incelenmekte olan süre boyunca çocuktan ayrı tutuldukları doğrudur. Bununla birlikte, hedeflenen aile hayatı bütünüyle Sözleşme’nin 8. maddesinin kapsamı dışında kalmamıştır. Başvuranların ebeveynler olarak doğumundan itibaren çocuğa bakmak isteğinde oldukları ve etkili bir aile hayatı kurmak amacıyla adımlar attıkları hususunda herhangi bir anlaşmazlık söz konusu değildir. A.’nın Belçika’ya geldiği tarihten itibaren, çocuk ve başvuranlar geleneksel “aile hayatı” kavramından ayırt edilemeyecek bir şekilde birlikte yaşamışlardır. Bu nedenle, Sözleşme’nin 8. maddesi bu durumda uygulanabilir niteliktedir.

Belçikalı yetkililerin çocuk için bir seyahat belgesi düzenlemeyi reddetmeleri başvuranların ve çocuğun birbirlerinden ayrı kalmalarıyla sonuçlanmış ve dolayısıyla, başvuranların aile hayatına saygı haklarına ilişkin bir müdahale teşkil etmiştir. Söz konusu müdahale kanunla öngörülmüş niteliktedir ve başta insan ticaretinin önlenmesi olmak üzere, başkalarının haklarının korunması, somut davada ise taşıyıcı annenin ve ayrıca, belli bir dereceye kadar, A.’nın haklarının korunması gibi pek çok meşru amaç gütmektedir.

Başvuranlar ve çocuk üç ay on iki gün birbirlerinden ayrı kalmışlardır. Bu süre boyunca,

başvuranlar Ukrayna'ya en az iki kez birer haftalık ziyaretlerde bulunmuşlardır. İvedi bir şekilde gerçekleştirilen yargılamalar dört ay on iki gün sürmüştür. Bu, acı ve üzüntü duymuş olan başvuranlar için güç bir süreç oluşturmuştur ve başvuranlar ile A. arasındaki aile bağlarının korunması bakımından olumlu bir durum teşkil etmemiştir. Aynı şekilde, özellikle dünyaya geldikten sonraki ilk aylarda kendisine yakın olan bir ya da birden fazla sayıda kişi ile iletişimi sürdürmek bir çocuğun psikolojik gelişimi için önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, davanın kendine özgü koşulları göz önünde bulundurulduğunda, ne ivedi şekilde gerçekleştirilen yargılamaların ne de başvuranların A.'dan fiili olarak ayrı kaldıkları sürenin makul olamayacak ölçüde uzun olduğu düşünülebilir. Sözleşme, Devletleri taşıyıcı bir anneden doğan çocukların, ulusal makamların önceden bazı ilgili yasal kontrolleri yapmalarına imkan vermeksizin kendi topraklarına girmesine izin vermeye mecbur kılamaz. Ayrıca, başvuranların aile ilişkisinin kabul edilmesine ve çocuğun Belçika'ya götürülmesine yönelik gerekli usullerin yerine getirilmesi için belirli bir zamana ihtiyaç duyulacağını öngörmüş olmaları gerekirdi. Bunun yanı sıra, Belçika Devleti başvuranların Ukrayna'da daha uzun bir süre kalma konusunda ve hatta yargılamaların Belçika mahkemeleri önünde derdest kaldığı tüm süre boyunca karşılaşmış oldukları güçlükler sebebiyle sorumlu tutulamaz. Son olarak, başvuranlar seyahat etmek için gerekli geçiş belgesini (lesepase) alana kadar geçen sürenin uzunluğu, en azından kısmen, başvuranların kendilerinden kaynaklanan bir durumdur. Zira, ilk başta A. ile olan biyolojik bağlarını göstermek için ilk derece mahkemesine

yeterli kanıt sunmamışlardır. Buradan hareketle, Belçika Devleti, 31 Temmuz 2013 tarihine kadar A.'nın ülke topraklarına girmesine izin verilmesinin reddedilmesinde, kendisine tanınan takdir yetkisi sınırları içerisinde hareket etmiştir.

Sonuç: kabul edilemez (açıkça dayanaktan yoksun).

MADDE 10

İfade özgürlüğü _____

Muhalefet partisi milletvekillerine parlamento oylaması esnasında afiş açtıkları gerekçesiyle para cezası verilmesi: *iblal*

Karácsony ve Diğerleri/Macaristan – 42461/13

16.9.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

Olaylar — Söz konusu zamanda, başvuranların dördü de Macaristan Parlamentosu'nda muhalefet partisi milletvekilleri idi. Hükümeti yolsuzlukla suçlayan afişler açmaları sonrasında parlamentonun işleyişini büyük ölçüde aksattıkları gerekçesiyle, Parlamento Başkanı tarafından sunulan bir talep üzerine söz konusu milletvekilleri 170 avro (EUR) ile 600 avro arasında değişen para cezalarına çarptırılmışlardır. Bahse konu para cezalarına, genel kurul toplantısı sırasında müzakere edilmeksizin Parlamento tarafından karar verilmiştir.

Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptıkları başvuruda, parlamento oylaması esnasında afiş açtıkları gerekçesiyle haklarında para cezasına hükmedilmesine ilişkin kararların kendilerinin Sözleşme'nin 10. maddesi ile

güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğü haklarını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Hukuki Değerlendirme – Madde 10: Başvuranlar hakkında verilmiş olan para cezaları kendilerinin ifade özgürlüğü haklarına ilişkin bir müdahale teşkil etmiştir. Söz konusu müdahale, kanunla öngörülmuş bir müdahaledir ve başkalarının haklarının korunması ve kamu düzeninin sağlanması gibi meşru amaçlar gözetmiştir.

Mahkeme, bahse konu müdahalenin orantılılığının değerlendirilmesinde, konuşmanın mahiyetini korunması hedeflenen meşru amaç bağlamında dikkate almış; dava konusu ifadelerin parlamentodaki ve parlamentonun itibarı üzerindeki etkilerinin niteliğini, uygulanan süreci ve yaptırımları göz önünde bulundurmuştur.

(a) *İfadenin niteliği* – Başvuranların dile getirdikleri görüşler en üst düzeyde siyasi bir öneme sahip ve bir demokrasinin işleyişiyle doğrudan alakalı olan kamusal bir meseleyi ilgilendirmektedir. Başvuran milletvekillerinin ana amacı, milletvekillerinden birine ya da herhangi başka bir bireye kişisel anlamda saldırmaktan ziyade parlamento çoğunluğunu ve Hükümeti eleştirmektir. Başvuranların parlamento oylamasına konu tasarı üzerine görüşlerini ifade etmek için bir imkânları olmuş olmasına rağmen, afişleri göstermek de kendilerinin siyasi ifadelerinin bir bölümünü teşkil etmiştir. Protestoya ilişkin açıklamada bulunma biçimleri, işlevleri ve etkileri bakımından müzakere sırasında kendilerine tanınmış olan konuşma yapma imkânı ile aynı tutulamaz. Demokrasinin ayrılmaz bir işlevi olarak azınlık görüşlerinin kamuya bildirilmesinin önemi göz önünde bulundurulduğunda, azınlık üyelerinin

konuşmalarının sembolik yönlerini de dikkate alarak makul bir çerçeve içerisinde, sözlü olmayan bir yöntem de dâhil olmak üzere kendi görüşlerini ifade etmelerine olanak tanınmalıdır.

(b) *Parlamentonun itibarı ve düzeni üzerindeki etkiler* – Mahkeme, demokratik bir toplumda parlamentoda belirli kurallar çerçevesinde düzenli bir işleyişin ve anayasal kuruluşlara saygının önemini belirtmiştir. Ancak, Mahkeme, başvuranların afiş açmalarının çok önemli bir aksaklığa yol açmamış olduğu kanaatindedir; zira başvuranlar parlamento görüşmesini ya da oylamasını engellememiş veya geciktirmemiş, parlamentonun fiili işleyişini bozmamıştır.

Başvuranların Hükümetin politikalarına yönelttikleri suçlamalar Parlamentonun itibarını sorgulamamış ya da zedelememiştir. Ayrıca, söz konusu suçlamalar Parlamentonun itibarını istihzaya veya herhangi bir saygısızlığa maruz bırakmamıştır.

(c) *Usul* – Devletin bu alandaki takdir yetkisi göz önüne alındığında, yaptırım uygulamanın tartışmaya açık taraflılığı kendi başına Sözleşme'ye ilişkin bir ihlal teşkil etmemiştir. Ancak, Mahkeme, usule ilişkin olarak birkaç kusur tespit etmiştir. Bunlar şu şekildedir: başvuranlara yaptırım uygulanabileceğine ilişkin herhangi bir uyarıda bulunulmamış, Parlamento Başkanı başvuranların tutumlarının “ciddi bir şekilde rahatsız edici” olma sebebine ilişkin bir açıklama belirtmemiş ve para cezasına hükmeden karar genel kurul toplantısında müzakere edilmeksizin alınmıştır. Bu durum ise, olaylara ve kanunlara ilişkin meselelerin incelenmesi, delillerin incelenmesi ve olayların hukuki olarak nitelendirilmesi yönünde uygun bir oturum

gerçekleştirildiğinin düşünülemediğini göstermektedir.

(d) *Yaptırımlar* – Kişisel tahkirde bulunmaya ilişkin meseleler hakkında parlamentonun çıkardığı kanunlarda alışılmamış olmamakla birlikte, başvuranlara verilen para cezalarının Parlamentodaki muhalefet ya da azınlık partisinin yaptıkları konuşma ve dile getirdikleri ifadeler üzerinde caydırıcı bir etkisinin olduğu düşünülebilir.

Özetle, parlamentonun itibarının ve düzeninin ciddi bir biçimde etkilenmemiş ve söz konusu menfaatlerin muhalefetin ifade özgürlüğüne kıyasla daha önemli olduğunun gösterilmemiş olması nedeniyle, müdahalede bulunulması için herhangi bir mücbir sebep bulunmamaktadır. Bu nedenle, bahse konu müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olduğu değerlendirilemez.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

Madde 41: maddi tazminat karşılığında 170 avro ila 600 avro arasında değişen tutarların ödenmesinin hükmedilmiştir.

MADDE 14

Ayrımcılık (Madde 8)

En az 28 yıl boyunca Danimarka vatandaşlığına sahip olan kişiler için geçerli olan daha olumlu aile birleşimi koşulları: *dava Büyük Daire'ye gönderilmiştir*

Biao / Danimarka – 38590/10
25.3.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

(Bk. yukarıda Madde 8, [sayfa 19](#))

MADDE 34

Başvuru hakkının kullanılmasının engellenmesi

Şartlı tahliye imkânı bulunmayan ve indirim yapılamayacak mahiyette müebbet hapis cezası verilmesine ilişkin gerçek bir riskin mevcut olmasına rağmen ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından verilen geçici tedbire aykırı olarak suçlunun Amerika Birleşik Devletleri'ne iade edilmesi: *ihlal*

Trabelsi / Belçika – 140/10
4.9.2014 tarihli Karar [V. Bölüm]

(Bk. yukarıda Madde 3, [sayfa 11](#))

MADDE 35

MADDE 35 § 1

Altı aylık süre

Yerel makamlara şikâyette bulunmak için on bir yıl bekleyen başvuranın eylemsiz kalmış olması: *ilk itiraz reddedilmiştir*

Mocanu ve Diğerleri / Romanya –
10865/09, 32431/08 ve 45886/07
17.09.2014 tarihli Karar [III. Bölüm]

(Bk. yukarıda Madde 2, [sayfa 7](#))

İç hukuk yollarının tüketilmesi

Etkin iç hukuk yolu - İtalya

Cezaevindeki aşırı kalabalıklığa ilişkin yeni önleyici ve tazmin edici hukuk yolları: *etkin hukuk yolu*

Stella ve Diğerleri / İtalya – 49169/09 ve diğerleri
16.9.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

Olaylar — Tüm başvuranlar, kişi başı yaklaşık 3 metrekarelik yaşam alanına sahip oldukları aşırı

kalabalık hücrelerde tutulduklarını iddia etmişlerdir.

Başvuruların Hükümet'e tebliğ edilmesinin ardından Mahkeme, *Torreggiani ve Diğerleri / İtalya*⁹ davasındaki emsal karar usulünü uygulamıştır. Mahkeme söz konusu kararda İtalyan cezaevlerindeki aşırı kalabalıklığın yaygın ve yapısal bir sorun olduğunu belirtmiştir. Mahkeme Sözleşme'nin 46. maddesi uyarınca, davalı Devlet tarafından etkin bir önleyici ve tazmin edici hukuk yolunun veya İtalya'daki cezaevlerindeki kalabalıklıktan kaynaklanan Sözleşme ihlallerinin gerçek anlamda etkili bir şekilde telafi edilebilmesini sağlayacak nitelikte hukuk yollarının tesis edilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

Söz konusu kararın ardından İtalya Devleti cezaevlerindeki aşırı kalabalıklık hususundaki yapısal sorunu çözmeyi hedefleyen birtakım yasal tedbirleri yürürlüğe koymuş, buna paralel olarak, tutulan kişilerin tutukluluğun maddi koşullarına ilişkin olarak bir yargı merciine şikâyette bulunabilmelerini sağlayacak şekilde kanunda reform yapmış ve ayrıca Sözleşme'ye aykırı olarak tutuklu bulunan kişilere tazminat ödenmesini öngören bir tazmin edici hukuk yolu tesis etmiştir.

Hukuki Değerlendirme — Madde 35 § 1: Yeni hukuk yollarının tesis edilmesi emsal karar usulünün uygulanmasının doğrudan bir sonucu olmamıştır. Söz konusu hukuk yollarının, çok sayıda benzer davalar nedeniyle Sözleşme sistemine karşı artmakta olan tehdidi giderme amacıyla, cezaevlerindeki kalabalıklığa ilişkin

olarak İtalya aleyhine açılan davaları ele alması hedeflenmiştir. Dolayısıyla davalı Devletin yerel makamları Mahkeme'nin bu alandaki içtihadına ve Sözleşme'nin 46. maddesi uyarınca emsal kararda belirtilen bulgulara riayet etmiştir.

(a) *Mahkeme'nin önleyici hukuk yoluna ilişkin değerlendirmesi*

Davalı Devlet söz konusu yeni hukuk yolunu tesis ederek, Mahkeme'nin önceden mevcut olan hukuk yolunun etkinliğine ilişkin *Torreggiani ve Diğerleri* kararında ifade ettiği çekincelerine, yani bir taraftan cezaların infazından sorumlu yargıç tarafından alınan kararların bağlayıcı gücü hakkındaki belirsizliğe ve diğer taraftan uygulamada cezaevi yetkililerini mahpuslara Sözleşme'ye uygun tutukluluk koşulları sağlamaktan alıkoyan İtalyan cezaevlerindeki aşırı kalabalıklık hadisesinin yapısal niteliğine ilişkin çekincelerine yanıt vermeyi amaçlamıştır.

Yeni hukuk yolunda cezaların infazından sorumlu yargıç tarafından mahpusların cezaevi idaresine ilişkin şikâyetleri hakkında verilen kararların ilgili idari makamlar için bağlayıcı olduğu belirtilmiştir. İlgili idari makamların yargıç tarafından belirlenen son tarihe riayet etme yükümlülüğü bulunması, adli yargılamaların hızlı olması koşulunu ve hızlı olmadığı takdirde icra işlemlerinin başlatılabilmesi kriterini ilke olarak karşılamıştır. Ayrıca davalı Devletin cezaevlerindeki aşırı kalabalıklık hususundaki yapısal sorunu çözüme kavuşturmayı amaçlayan bir dizi önemli tedbirler almış olması özellikle anlamlı olmuştur. Başka amaçların yanı sıra, tutukluluğa alternatiflerin daha fazla kullanılmasının desteklenmesi ve hafif suçlar için öngörülen cezaların azaltılması amacıyla ceza

⁹ *Torreggiani ve Diğerleri / İtalya*, 43517/09 ve diğerleri, 8 Ocak 2013, [159 sayılı Bilgi Notu](#)

politikası alanında birtakım yasal hükümler yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu hükümlerin uygulanması halihazırda cezaevi nüfusunun önemli oranda azalmasını sağlamış ve ceza politikasında yapılan yapısal reform kapsamında konulan hükümlerin uygulanmasının İtalya'daki cezaevlerindeki aşırı kalabalıklık üzerinde daha olumlu bir etkisinin olmaya devam etmesi muhtemel olmuştur. Ayrıca, mahpusların hücrelerinin dışarısında günde en az sekiz saat geçirmelerini sağlamak üzere başlıca kurumsal değişiklikler yapılmıştır. Son olarak, mevcut cezaevi binalarının yenilenmesi ve yeni yerleşkelerin inşa edilmesi, İtalya'daki cezaevlerinde tutulan tüm mahpusların mevcut durumda kişi başı asgari 3 metrekarelik kişisel alana sahip olabilmesi için uygun olan yer sayısını arttırmış ve mahpusların dağılımının daha sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlamıştır. İç hukuk uyarınca, ortak kullanılan hücreler için kişi başına düşen asgari yüzey alanı 5 metrekare olup, Mahkeme'nin içtihadı ve CPT tarafından tavsiye edilen alandan daha fazladır.

Mahkeme, İtalyan yetkililer tarafından birçok düzeyde gösterilen kayda değer çabalar dolayısıyla alınan önemli sonuçları memnuniyetle karşılamış ve İtalya'daki cezaevlerindeki aşırı kalabalıklık sorununun halen devam etmesine rağmen artık daha az endişelendirici bir seviyede olduğunu belirtmiştir. Mahkeme'nin tek yapabileceği davalı Devleti bu olumlu eğilimi sürdürmesi konusunda teşvik etmek olmuştur.

Yerel mevzuatın sunduğu önleyici hukuk yolunun niteliği ve ilgili yerel makamların mevcut durumdaki tutumlarının bağlamı göz önünde bulundurulduğunda, yeni hukuk yolunun *a priori*

(önsel) olarak davacılar olumlu sonuç elde etme konusunda makul olanaklar sunabilecek erişilebilir bir hukuk yolu teşkil etmiştir.

(b) *Mahkeme'nin tazmin edici hukuk yoluna ilişkin değerlendirmesi*

Yeni hukuk yolu, İtalya'da Sözleşme'ye aykırı maddi koşullarda tutuklu bulduklarını iddia eden başvuranlar dahil olmak üzere herkes için erişilebilir bir yol olmuştur. Geçici hükümde halihazırda Mahkeme'ye yapılmış olan başvurulara açıkça atıfta bulunulmasından dolayı, Mahkeme önünde derdest olan ve henüz kabul edilebilir olduğu beyan edilmeyen tüm başvuruları ulusal mahkemelerin yargı yetkisi alanı içerisine getirmek üzere tasarlanmıştır.

Telaflının özelliklerine gelince, söz konusu hukuk yolu iki tür tazminat sağlamıştır. Tutuklu bulunan ve halen ceza sürelerini tamamlaması gereken kişilerin cezalarında Sözleşme'ye aykırı tutuldukları her on günlük dönem için bir gün indirim yapılması sağlanmıştır. Ceza sürelerini tamamlayan veya infaz edilmesi gereken kalan ceza süresinin indirimin tam uygulanmasına izin vermediği durumlarda ise kişilerin Sözleşme'ye aykırı olduğu değerlendirilen koşullarda geçirdikleri her gün için gün başına 8 avro miktarında tazminat alabilmesi mümkün kılınmıştır. Karar verme yetkisi, tutukluların şikâyetleri açısından ceza infazından sorumlu mahkemelere ve tahliye edilen kişiler açısından olağan mahkemelere ait olmuştur.

Ceza indirimi, bir yandan özellikle Sözleşme'nin 3. maddesi ihlallerini telafi etmek üzere yapılması ve diğer yandan ilgili kişinin cezasının uzunluğu üzerindeki etkisinin ölçülebilir olması halinde,

tutukluluğun kötü maddi koşullarının söz konusu olduğu durumlarda yeterli bir hukuk yolu teşkil etmiştir. İlaveten, bu biçimdeki bir telafi, tutukluların cezaevinden tahliyelerini hızlandırmak suretiyle aşırı kalabalıklık sorununun çözümlenmesine yardımcı olma hususunda yadsınamayacak bir avantaj içermiştir. Maddi tazminata gelince, iç hukukta öngörülen tazminat miktarının, her ne kadar Mahkeme tarafından belirlenen miktardan az olsa dahi, makul olmadığı veya davalı Devlet tarafından tesis edilen hukuk yolunu etkinlikten yoksun bırakacak nitelikte olduğu değerlendirilemezdi.

Sonuç olarak, başvuranlardan Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı koşullarda tutuklu kaldıklarını iddia edenlerin, ihlalin tespit edilmesini sağlamak ve gerekli olduğu takdirde yeterli tazminatı elde etmek üzere, İtalyan mevzuatında tesis edilen yeni hukuk yoluna başvurmaları gerekirdi. Halen kötü koşullarda tutulan başvuranların ise ayrıca, cezaevindeki yaşam koşullarının derhal iyileştirilmesini sağlamak amacıyla cezaların infazından sorumlu yargıca şikâyetle bulunmaları gerekmektedir.

Sonuç: kabul edilemez (oybirliğiyle).

MADDE 35 § 3 (a)

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

Başvuranın intihar etmesini sağlayacak ilacı elde etmesine ilişkin yargılamalarda başvuranın öldüğünün Mahkeme'ye bildirilmemesi: *kabul edilemez*

Gross / İsviçre – 67810/10
30.9.2014 tarihli Karar [BD]

Olaylar — Başvuran zamanın akışı ile giderek güçsüz düştüğü, bedensel ve zihinsel yetilerinin gerilemesinden muzdarip olmaya devam etmeyi istemediği gerekçesiyle yaşamına son vermek istediğini uzun yıllar boyunca ifade etmiştir. Başvuran öldürücü dozda sodyum pentobarbital olarak yaşamına son vermeye karar vermiştir. Söz konusu maddeye ilişkin reçeteyi alamamasından ötürü başvuran 2010 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Mahkeme'nin bir Dairesi 14 Mayıs 2013 tarihli kararında (bk. [163 sayılı Bilgi Notu](#)) Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Dava Büyük Daire'ye gönderilmiştir.

Mahkeme, Hükümet'in yazılı görüşünü hazırlarken başvuranın durumu hakkında araştırma yaptığı, başvuranın öldüğü ve ölüm koşullarını öğrendiği hususunda Hükümet tarafından 2014 yılının Ocak ayında bilgilendirilene dek başvuranın ölümünden haberdar olmamıştır. Başvuran, 2011 yılının Ekim ayında bir doktordan öldürücü dozda sodyum pentobarbital reçetesi almış ve reçeteli maddeyi 10 Kasım 2011 tarihinde içerek yaşamına son vermiştir. 14 Kasım 2011 tarihli bir polis raporuna göre, merhumun hiçbir yakını tespit edilememiştir. Raporda başvuranın intihar ettiği ve bu bağlamda herhangi bir üçüncü kişinin cezai olarak sorumlu tutulamayacağı sonucuna varılmıştır.

Hukuki Değerlendirme – 35 § 3 (a) maddesi: Bir başvuru, diğer gerekçelerin yanı sıra, bilerek gerçek dışı olaylara dayandırıldığı takdirde bireysel başvuru hakkının kötüye kullanıldığı gerekçesiyle reddedilebilir. Yanlış ve dolayısıyla

yanıltıcı bilgilerin sunulması, ilgili bilginin davanın özünü ilgilendirmediği ve başvuranın ilgili bilgiyi açıklamamasına ilişkin yeterli bir açıklamada bulunmadığı takdirde, başvuru hakkının kötüye kullanımı da teşkil edebilmektedir. Aynı durum Mahkeme önündeki yargılamalar sırasında yeni ve önemli gelişmelerin meydana gelmiş olması halinde ve başvuranın Mahkeme İçtüzüğü'nün 47 § 7 maddesinin açıkça gerektirdiği üzere söz konusu bilgiyi Mahkeme'ye açıklamadığı ve böylelikle Mahkeme'yi olaylara ilişkin tam bilgi sahibi olarak dava hakkında karar vermektan alıkoyduğu takdirde de söz konusu olmaktadır. Ancak; bu türden vakalarda dahi, başvuranın Mahkeme'yi yanıltma kastının yeterince kesin bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.

Başvuranın avukatı, müvekkiliyle sadece bir aracı üzerinden irtibat kurduğunu ve başvuranın talebi üzerine aracının kasıtlı olarak başvuranın ölümünü kendisine bildirmekten imtina ettiğini açıklamıştır. Ancak; mevcut davanın özel niteliği göz önünde bulundurulduğunda, başvuranın avukatının müvekkiliyle doğrudan irtibatta olmaması, bunun yerine bir aracı üzerinden dolaylı olarak iletişim kurmayı kabul etmesi, Mahkeme önündeki yargılamalarda avukatın yasal temsilci olarak rolüne ilişkin birtakım endişelere yol açmıştır. Bir başvuranın Mahkeme'yle işbirliği yapma ve Mahkeme'yi başvurusuyla alakalı tüm koşullardan haberdar etme konusundaki görevlerine ek olarak, bir temsilcinin yanıltıcı beyanlarda bulunmama konusunda özel sorumluluğu bulunmaktadır.

Avukatın açıklamasından başvuranın tıbbi reçeteyi aldığı konusunda avukatını ve dolaylı

olarak Mahkeme'yi bilgilendirmediği gibi, başvuranın davasına ilişkin Mahkeme tarafından yürütülen yargılamaların sonlandırılmasını engellemek amacıyla ölümüne ilişkin bilginin avukatına ve nihayetinde Mahkeme'ye açıklanmasını önlemeye yönelik özel tedbirler aldığı anlaşılmıştır. Başvuranın ölümünün ve koşullarının, Sözleşme kapsamındaki şikâyetinin temelini oluşturan meselenin özünü ilgilendirdiği açıktır. Ayrıca söz konusu olaylar Daire tarafından bilinmiş olsaydı, bu olayların Daire'nin Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine hükmettiği 14 Mayıs 2013 tarihli kararı üzerinde belirleyici bir etkisi olabileceğinin düşünülmesi mümkün olmuştur. Her hâlükârda Daire'nin 14 Mayıs 2013 tarihli kararı kesinleşmemiş olduğunda, Büyük Daire'nin bu konu üzerine yorum yapması gerekli olmamıştır.

Başvuranın ilgili bilgiyi saklamasının amacının, kendi kişisel durumundan kaynaklanan süregelen sıkıntısının sona ermesinin ardından, davasındaki yargılamaların benzer durumdaki kişilerin yararına devam etmesini sağlamak olduğu iddia edilmiştir. Bu türden bir amacın başvuranın kendisini içerisinde bulduğu istisnai durum açısından anlaşılabilir olsa da, Mahkeme söz konusu bilgiyi avukatına kasıtlı olarak açıklamayarak başvuranın Sözleşme kapsamındaki şikâyetinin özünü ilgilendiren bir mesele hakkında Mahkeme'yi yanıltma kastının bulunduğu yeterince ortaya konduğuna hükmetmiştir.

Dolayısıyla, başvuranın bu tutumu bireysel başvuru hakkının kötüye kullanımını teşkil etmiştir.

Sonuç: kabul edilemez (sekize karşı dokuz oyla).

Zaman bakımından yetki

Başvuru konusu olay tarihi ile Sözleşme'nin Romanya'da yürürlüğe giriş tarihi arasında dört yıl bulunması: *ilk itiraz reddedilmiştir*

Mocanu ve Diğerleri / Romanya -
10865/09, 32431/08 ve 45886/07
17.09.2014 tarihli Karar [BD]

(Bk. yukarıda Madde 2, [sayfa 7](#)).

MADDE 46

Emsal karar – Genel tedbirler

Emsal kararın ardından, cezaevlerindeki aşırı kalabalıklık açısından etkin hukuk yollarının sağlanması

Stella ve Diğerleri / İtalya – 49169/09
16.9.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

(Bk. yukarıda Madde 35 § 1, [sayfa 23](#))

1 NO.LU EK PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ

Mülkiyet

Mülkiyetten yoksun bırakma

Şirketin balıkçılık alanlarını kamu kurumuna tazminat almaksızın devretme ve söz konusu alanların hukuka aykırı şekilde mülkiyette kalmaya devam etmesi halinde ise haksız işgal sırasında elde edilen kazancı ödeme yükümlülüğü: *ihlal*

Valle Pierimpiè Società Agricola S.p.a
/ İtalya – 46154/11
23.9.2014 tarihli Karar [II. Bölüm]

Olaylar — Başvuran şirket, noter onaylı satış akdine bağlı olarak, Venedik ilinde bir gölde bulunan ve *Valle Pierimpiè* olarak bilinen bir üretim tesisi olan “balık deresini” satın almıştır.

Şirket alanda belirli bir tür balık yetiştiriciliği gerçekleştirmiştir. Kamu geliri hizmetleri il müdürlüğü 1989, 1991 ve 1994 yıllarında olmak üzere toplam üç kez, mülkün kamu deniz alanına ait olduğu gerekçesiyle şirketin mülkü boşaltmasına hükmetmiştir. Akabinde başvuran *Valle Pierimpiè*'nin sahibi statüsünün tanınması talebiyle yerel mahkemelere başvurmuştur. Başvuru *Valle Pierimpiè*'nin Devlet malı olduğuna ve dolayısıyla şirketin balık deresini hukuka aykırı olarak işgal ettiği gerekçesiyle ayrı yargılamalarda belirlenecek miktarda tazminatı idare makamına ödemesine hükmeden İl Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Söz konusu karar, olağan temyiz ve yasal bir sorun temelinde temyiz yollarına başvurulmasının ardından onanmıştır.

Hukuki Değerlendirme — 1 No.lu Ek Protokol'ün 1. Maddesi: Hükümet, *Valle Pierimpiè*'nin uzun yıllar boyunca Devlet malı olduğu ve dolayısıyla satılmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle, başvuranın 1 No.lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin anlamı dahilinde asla bir “mülk” sahibi olmadığı kanaatine varmıştır. Ancak; Mahkeme söz konusu hükmün anlamı dahilinde bir “mülkün”, tapusundan feragat edilmesi durumunda dahi mevcut olduğunun söylenebileceğine; ancak bunun koşulunun bu türden bir feragat öncesindeki maddi ve hukuki durumun başvuranın mülkiyet haklarıyla bağlantılı olarak, Sözleşme ile korunan önemli bir çıkar teşkil eden meşru bir beklenti içerisine girmesini sağlayacak nitelikte olması olduğunu belirtmiştir. Başvuran şirketin bu türden çıkarları bulunduğuna yönelik birtakım göstergeler bulunmuştur. İlk olarak, başvuran şirket noterlikçe kayıtlı olduğu üzere mülke ait resmi bir tapuya sahipti ve ikinci olarak, balık

derelerinin tapularının kişilere verilmesi ve bu alanların işgal edilmesinin ve kullanılmasının hoş görülmesi konusunda süregelen uygulamadan ötürü başvuran şirket meşru bir beklenti içerisine girebilirdi; son olarak ise, alan başvuran şirketin faaliyet alanı olup, buradan elde edilen kâr şirketin ana gelir kaynağını teşkil etmekteydi. Dolayısıyla 1 no.lu Protokol'ün 1. maddesi uygulanabilir olmuştur.

Başvuranın mülkü Devlet tarafından alınmış ve başvuran şirket mülkün tapusuna dair hak iddia etmeye yönelik tüm olanaklardan feragat etmiştir. *Valle Pierimpiè*'de balık yetiştiriciliği faaliyetlerine devam edebilmek için şirketin ruhsat başvurusunda bulunması ve ruhsatı alabildiği takdirde kira veya tazminat ödemesi gerekmektedir. Dolayısıyla başvuran şirketin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına, 1 no.lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin anlamı dahilinde mülkiyetten "yoksun bırakma" teşkil eden bir müdahalede bulunulmuştur.

Başvuranın "mülkünün" Devlet mülkiyetinde olduğunun beyan edilmesinin İtalyan hukukunda yeterli yasal dayanağı bulunmuştur. Balık deresinin kamu deniz alanına dahil edilmesi, çevreyi ve gölün ekosistemini koruma ve kamu deniz alanının kamu kullanımına tahsis edilmesini sağlama konularında kamu yararına meşru bir hedef izlemiştir.

Başvurana mülkiyetinden yoksun bırakılmasına ilişkin olarak herhangi bir tazminat verilmemiştir. Tam tersine, başvuranın *Valle Pierimpiè*'yi hukuka aykırı olarak işgal ettiği gerekçesiyle tazminat ödemesine hükmedilmiştir. Her ne kadar tazminat miktarı ayrı hukuk yargılamalarında

belirlenecek olsa da, başvuran şirket tazminatın, iflasına neden olabilecek bir tutar olan yirmi milyon avro kadar yüksek bir meblağ olabileceğini iddia etmiştir. Hükümet bu iddiaya itiraz etmemiş ve tazminatın 1984 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere hesaplanması gerektiğini belirtmiştir. Bu da miktarın oldukça yüksek olacağının bir göstergesi olmuştur.

Ayrıca somut davada mülkiyet hakkının Devlet tarafından kazanılmasının, ekonomik reform veya sosyal adalet tedbirlerine dayalı olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, dava dosyasında yetkililerin balık deresinin kamu deniz alanına devredilmesinin, derenin başvuran şirketin iş faaliyetlerini hukuka uygun bir biçimde yürüttüğü alan olmasından ötürü "iş için gerekli olan" alanı kaybetmesine neden olduğunu dikkate aldıklarını ortaya koyan herhangi bir emare bulunmamıştır.

1989 tarihinden itibaren başvuran şirketin, Devlet'in *Valle Pierimpiè*'nin Devlet deniz alanına ait olduğunu düşündüğünden ve faaliyetlerinin buna göre başka bir yerde sürdürülmesi gerektiğini değerlendirdiğinden haberdar olduğu doğrudur. Ayrıca, şirketin belirli bir ücret ödemek suretiyle balık deresini kullanmaya devam etmesi olasılığı ortadan kaldırılmamıştır. Ancak; balık yetiştiriciliği için alternatif bir alan satın almanın güç olması ve bir ücret ödemek gibi önemli masraflar doğurması olasıydı. Yetkililer müdahalenin mali etkisini azaltmaya yönelik herhangi bir girişimde bulunmamışlardır. Mevcut davada başvuranın iyi niyetli davranmadığını ortaya koyan herhangi bir delil bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda,

özellikle karşı tarafa zarar vermeye yönelik hareket edildiği anlaşılmıştır.

Dolayısıyla, herhangi bir tazminat verilmeksizin yapılan ve başvurana ek bir külfet yükleyen müdahale, izlenen meşru hedefle açıkça orantısız olmuştur. Bu nedenle Devlet söz konusu olan kamu çıkarları ve özel çıkarlar arasında adil bir denge tutturmamış olup, başvuran aşırı ve yerine getirilmesi mümkün olmayan bir sorumluluk altına sokulmuştur.

Sonuç: ihlal (oybirliğiyle).

Madde 41: Manevi tazminat olarak 5.000 avro ödenmesine hükmedilmiştir; maddi tazminata ilişkin adil tazmin konusu henüz karara bağlanmamıştır.

SÖZLEŞME'YE EK 1 NO.LU PROTOKOL'ÜN 2. MADDESİ

Ebeveynlerin dini inançlarına saygı

Dini eğitimin öğretilmesinde çoğulculuk ve tarafsızlığın olmaması ve zorunlu derslerden muafiyete ilişkin sınırlı imkânlar: *ihlâl*

Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye-21163/11

16.09.2014 tarihli karar [II. Bölüm]

Olaylar – Başvuranların çocukları okula gitmelerinin zorunlu olduğu yaşlardadır. Kendileri Alevi topluluğunun üyeleridir.

Başvuranlar, ilkokul ve ortaokullarda zorunlu olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri düzenlemesinin dini inançlarına saygı haklarına ihlal oluşturmasından şikâyet etmektedirler.2001-2012 eğitim ve öğretim yılında, Mahkeme'nin *Hasan ve Eylem Zengin / Türkiye* kararının yayımlanması ardından, Din Kültürü ve Ahlak

Bilgisi derslerine ilişkin ders kitaplarında ve eğitim müfredatında önemli değişiklikler yapılmıştır.

Hukuki Değerlendirme–Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. Maddesi: *Hasan ve Eylem Zengin* kararının yayımlanmasının ardından zorunlu olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri müfredatında değişiklikler yapılmıştır. Değişiklikler Türkiye'de esasen Alevi inancı da dâhil olmak üzere var olan çeşitli inançlar hakkında bilgi edinilmesini sağlamayı amaçlamaktadır; ancak ağırlıklı olarak, Türk nüfusunun çoğunluğu tarafından yorumlanan ve uygulanan İslam bilgisi üzerine odaklanıldığından, müfredatın temel hususları gerçek anlamda yenileştirilmemiştir. İlgili dava İslam kavramı üzerine bir tartışmaya ilişkin olduğundan, bu tür konularda tutum takınmak Mahkeme'ye yönelik değildir, böyle bir tutum açıkça kendi yargı yetkisi dışında olacaktır. Buna rağmen, dava dosyasından ve Hükümet'in görüşlerinden anlaşılacağı üzere, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri müfredatı,sünnet ve Kur'an gibi İslâm'ın temel kavramları çevresinde yapılandırılmıştır.Müfredatın İslam dinini birçok azınlığın yorumladığı şekliyle değil de Türk nüfusunun çoğunluğu tarafından inanılan ve uygulanan şekliylele alması ve diğer din ve felsefelere daha az yer vermesinin tek başına çoğulculuk ve tarafsızlık ilkesinin ihlali olarak görülemeyeceği ve potansiyel bir beyin yıkama anlamına gelmediği kabul edilmelidir. Ancak, Sünnilerin İslam anlayışı ile karşılaştırıldığında Alevi inancının kendine özgü özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, başvuranlar dersin öğretilme şeklinin çocuklarının okul ile kendi değerleri arasında bir mensubiyet karmaşası

yaşamalarına sebep olması ve dolayısıyla Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesi kapsamında bir durum oluşması ihtimalinin olduğunu uygun bir şekilde göz önünde bulundurabilirlerdi.

Mahkeme, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin zorunlu olduğu ve uygulamada uygun bir muafiyet sistemi olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin okul tarafından sunulan dini eğitim ile ebeveynlerinin dini ya da felsefi görüşleri arasında bir karmaşa yaşamaları ihtimalinin nasıl ortadan kaldırılabilceğini anlayamamıştır. Müfredatta benimsenen tutum ile başvuruların Sünni İslam anlayışıyla karşılaştırıldığında görülen belirli özellikleri arasındaki bu uyuşmazlıklar, ders kitaplarında birkaç yerde Alevi inancından ve dini uygulamalardan bahsedilerek yeterli derecede hafifletilemeyecek kadar büyük bir derecededir. Ayrıca öğrencilere seçmeli din derslerine ilişkin detaylı bilgi verilmesi olasılığı Devleti zorunlu olarak verilen derslerin tarafsızlık ve çoğulculuk ilkesine uyarırken bir yandan da dini ve felsefi inançlara saygı çerçevesinde olması gerektiği yükümlülüğünden muaf kılmamıştır.

Dolayısıyla, 2011/12 yıllarında zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerine ilişkin müfredatta ve ders kitaplarında yapılan önemli değişikliklere rağmen, Taraf Devletin eğitim sistemi öğrenci velilerinin inançlarına saygı duyulmasını sağlayacak yeterli donanımına sahip hale getirilememiştir. Özellikle de Sünni İslam dışında bir dini ya da felsefi inanca sahip ebeveynlerin çocuklarına yönelik uygun bir seçme olasılığı öngörülmemiş olup fazlasıyla sınırlanmış olan muafiyet usulü ise söz konusu ebeveynlerin üzerine ağır bir yük yüklemektedir ve çocuklarının din derslerinden muaf

tutulabilmesi için dini ya da felsefi inançlarını ifşa etmeye zorlamaktadır.

Sonuç: ihlal bulunmaktadır (oybirliğiyle).

Madde 41: tazminat talebinde bulunulmamıştır.

Madde 46: Mahkeme'nin Sözleşme'nin ihlal edildiğine karar vermesinin en büyük nedenlerinden biri de Türk eğitim sisteminin dini eğitim alanında ebeveynlerin inançlarına saygı duyulmasını sağlamaya yönelikhala yeterince donanımlı olmamasıdır. Bu sonuç tek başına başvuranın Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesince teminat altına alınan hakkının ihlalinin *Hasan ve Eylem Zengin* davasında olduğu gibi yapısal bir sorundan kaynaklandığı sonucunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, Mahkeme, bu kararda öne sürülen ilkeler uyarınca ve öğrencilerin ebeveynlerinin dini ya da felsefi inançlarını ifşa etmek zorunda bırakılmadan, söz konusu imkânların daha fazla gecikmeden sunulabilmesi için uygun araçların sağlanmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

(Bkz. Hasan ve Eylem Zengin / Türkiye, 1448/04, 9 Ekim 2007, [101 Sayılı Bilgi Notu](#)).

SÖZLEŞME'YE EK 1 NO.LU PROTOKOL'ÜN 3. MADDESİ

Kişilerin görüşlerini özgürce ifade etmeleri

Oy kullanma

İç hukuk uyarınca izin verilen durumlarda askeriyede özel oy kullanma merkezlerinin kullanılması: *ihlâl*

Karimov / Azerbaycan- 12535/06

25.09.2014 tarihli karar [I. Bölüm]

Olaylar – Azerbaycan Seçim Yasası uyarınca, askeri personelin normal oy kullanma merkezlerinde oy kullanması gereklidir. Ancak bu uygulamanın mümkün olmadığı durumlarda

askeri personelin özel oy merkezlerinde oy kullanmaları; askeri birimin yerleşim biriminden uzak olması, toplu taşıma araçları ile oy kullanma merkezine gitmenin bir saatten fazla sürmesi ve ilgili personel sayısının 50 kişiden fazla olması hallerinde olmak üzere üç şartla sağlanabilir. 2005 yılı parlamento seçimlerinde aday olan başvuran, askeri birimlerin yerleşim mahallerinin içerisinde yer alması ve normal oy merkezlerine kısa bir yürüme mesafesinde bulunması dolayısıyla meşru şartların sağlanmamasına rağmen kendi seçmen bölgesinde askeri personel için özel oy kullanma merkezlerinin oluşturulduğundan şikâyetçi olarak Seçim Komisyonu'na ve yerel mahkemelere başvurmuştur. Başvuranın şikâyeti ve sonradan yerel mahkemeye yaptığı itirazlar reddedilmiştir.

Hukuki Değerlendirme – Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi: Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi Devlet tarafından alınan önlemlerin “meşruluğuna” ilişkin herhangi bir ifade içermese de Sözleşme'nin tüm maddeleri ve protokollerinin özünde hukukun üstünlüğü mevcuttur. Bu ilke Devlet'e genel olarak Sözleşme uyarınca ve özel olarak Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi uyarınca var olan yükümlülüklerini teminat altına alan yasal bir sistemi yürürlüğe koyma ve bu yükümlülükleri yerine getirmekle görevli olan kamu yetkililerinin kanun dışı hareket etmediklerinden ve yetkilerini geçerli kanunlar uyarınca kullandıklarından emin olma sorumluluklarını yüklemektedir.

Mahkemenin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi uyarınca her bir problemin seçimlere ilişkin yerel kanunun ihlaline yol açıp açmadığını tespit etmek gibi bir yükümlülüğü olmamasına rağmen, yine de davalı

Devletin özgür ve adil koşullarda seçim düzenleme yükümlülüğüne uyup uymadığından ve bireysel seçim haklarının etkin bir şekilde kullanılabildiğinden daha genel bir bakış açısı ile emin olma sorumluluğu vardır. Yerel kanunların ihlalinin seçimin tamamının meşruluğunu ciddi bir derecede şüpheye düşüreceği durumlarda Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi Mahkeme'nin söz konusu ihlalin gerçekleşip gerçekleşmediği ile seçimlerin özgür ve adil bir biçimde gerçekleştirilememesine yol açıp açmadığını değerlendirmesini gerektirir. Mahkeme bu değerlendirmeyi yaparken yerel mahkemelerce bu bağlamda bir değerlendirme yapıp yapılmadığını göz önünde bulundurabilir. Yerel mahkemeler tarafından daha önceden bu hususta bir değerlendirme yapılmış ise, Mahkeme yerel mahkemelerin bulgularının keyfi olup olmadığına dair kendi görüşünü belirtebilir. Ancak başvuranın davasında bu tür bir değerlendirme yapılmamıştır.

Söz konusu iki oy kullanma merkezinin ilgili kanunlara aykırı olduğu ve meşru olmadığı açıktır. Bu oy merkezlerinden gelen sonuçların seçim yetkililerince değerlendirilerek diğer oy kullanma merkezlerindeki meşru sonuçlarla birleştirilmesi ve bunların toplam seçim sonuçları üzerinde büyük bir etki yaratmış olması, başvuranın seçmen bölgesinde gerçekleşen seçim işleminin tamamının bütünlüğünü bozmuştur.

Davanın koşulları ve OSCE/ODIHR tarafından hazırlanan son raporda belirtilen 2005 seçimine¹⁰

¹⁰Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu (OSCE/ODIHR), askeri personel için oluşturulan oy merkezlerinin gerekli istisnai şartlar oluşmamış olmasına rağmen kurulduğunu, bu tür oy merkezlerinde yapılan seçimlerin şeffaflıktan uzak olduğunu ve seçime katılım oranı ile oy kullanma şeklinin normal oy

ilişkin görüşler veayrıca Seçim Komitesi'nin başvuranın şikâyetlerini görmezden gelmesi ve yerel mahkemelerin de özetle bu şikâyetleri esasa ilişkin herhangi bir inceleme yapmadan reddetmesi de, bu durumun bir hata sonucu değil, askeri personelin oy kullanma işlemlerine ilişkin Seçim Kanunu'nun gerekliliklerini ihlal edecek şekilde yapılan kasti bir düzenlemeden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Seçim komisyonlarının ve yerel mahkemelerin bu tutumu, hukukun üstünlüğünün muhafaza edilmesi ve seçimlerin bütünlüğünün korunması için gerçek bir çabanın bulunmadığını ortaya çıkarmıştır.

Bu hususlar Mahkeme'nin yerel yetkililerin başvuranın seçmen bölgesinde seçim işlemlerini Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin gereklilikleri uyarınca gerçekleştiremediğine karar vermesi için yeterli olmuştur.

Sonuç: ihlal bulunmaktadır (oybirliğiyle).

Madde 41: Manevi tazminat olarak 7,500 avro.

BÜYÜK DAİREYE SEVK EDİLEN DAVALAR

Madde 43 § 2

W.H. / İsveç - 49341/10

27 Mart 2014 tarihli karar [V. Bölüm]

(Bakınız yukarıda Madde 3, 11. sayfa)

Avotiņš / Letonya - 17502/07

25 Şubat 2014 tarihli karar [IV. Bölüm]

kullanma merkezlerindeki büyük derecede farklılıklar gösterdiğini belirtmiştir.

(Bakınız yukarıda Madde 6 § 1 (kamu), 16.sayfa)

Schatschaschwili / Almanya - 9154/10

17 Nisan 2014 tarihli karar [V. Bölüm]

(Bakınız yukarıda Madde 6 § 3 (d), 17. sayfa)

Biao / Danimarka - 38590/10

25 Mart 2014 tarihli karar [II. Bölüm]

(Bakınız yukarıda Madde 8, 19. sayfa)

MAHKEME'DEN HABERLER

Seçimler

15 Eylül'de Genel Mahkeme Hâkim Josep Casadevall'ı Mahkeme Başkan Yardımcısı olarak tekrar seçmiştir. Yeni görevi 4 Kasım 2014 tarihinde başlayacaktır.

Mahkeme'nin internet sitesi: başvuranlara bilgiler

Mahkeme, potansiyel başvuranları ve/veya temsilcilerini başvuru yapmaya ilişkin koşullar hakkında bilgilendirmek amacıyla, başvuranlara usulle ilgili yardımcı olmak için tasarlanan tüm materyal çeşitlerini Sözleşme'ye Taraf tüm Devletlerin dillerinde genişletmeye karar vermiştir.

• Başvuranlar için internet sitesi

En son Ermeni dilinde yayınlanan bilgilerin ardından, Mahkeme'ye başvurmak isteyen herkese yardımcı olacak bilgiler artık Sözleşme'ye Taraf tüm Devletlerin dillerinde mevcuttur. Bu site, Mahkeme'nin işleyişini açıklayan yayınlar, akış diyagramları, videolar ve faydalı linklerin

tercümeleri de dâhil olmak üzere Mahkeme'ye başvurmak için gerekli olan tüm belgelerin 35 dilde tercümesini içermektedir. Bu bilgilere Mahkeme'nin internet sitesinden erişilebilir (<www.echr.coe.int> – Başvuranlar/Diğer diller).

• Başvuranlar için kılavuz

Başvuranlar için, başvuru formunun doğru bir şekilde nasıl doldurulacağını açıklayan bir kılavuz, Avrupa Konseyi üyesi 16 ülkenin dillerinde mevcuttur. Sunulan video, Mahkeme'ye başvuru yaparken uyulması gereken resmi şartları belirtir; bu şartlara uyulmadığı takdirde başvuru adli bir makama yönlendirilmeden reddedilecektir.

İngilizce, Fransızca, Boşnakça, Bulgarca, Almanca, İtalyanca, Macarca, Letonca, Lehçe, Romence, Rusça, Sırpça, Türkçe ve Ukraynaca videoları Mahkeme'nin internet sitesinden erişilebilir (<www.echr.coe.int> – Mahkeme/Videolar). Videonun diğer dillerdeki versiyonları da yakında sunulacaktır.

Poster

Mahkeme, ismini tüm Yüksek Sözleşmeci Tarafların resmi dillerinde listeleyen yeni tanıtıcı posterini sunmaktan mutluluk duyar. Poster ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin olağandışı ve ikonik görüntüsünü vurgulamaktadır.

SON YAYINLAR

Karar ve Hükümlere İlişkin Raporlar

Son iki cilt (V ve VI) ile 2012 yılının İçindekiler bölümü yayınlanmıştır.

Yazılı baskısına *Wolf Legal Publishers*'ın (Wolf Hukuki Yayıncılık) (Hollanda) <sales@wolfpublishers.nl>sitesinden ulaşılabilir. Ayrıca *Amazon* internet sitesinden de satın alınabilir. *Raporlar*'a ilişkin yayınlanan tüm ciltlereMahkeme'nin internet sitesinden erişilebilir (<www.echr.coe.int> – İçtihat).

Ülkelere göre insan hakları bilgi notları

Mahkeme tarafından Sözleşme'ye Taraf olan her bir Devlet açısından değinilen ya da değinilecek olan insan hakları konularına ilişkin bilgiler sunan 47 "ülke profili" yakın bir zamanda güncellenmiştir. Bu bilgilere Mahkeme'nin internet sitesinden erişilebilir (<www.echr.coe.int> – Basın).

Sığınaklar, sınırlar ve göçlere dair Avrupa kanunlarına ilişkin El Kitabı: Lehçe tercüme

Bu el kitabının Lehçe tercümesi artık mevcut olup Mahkeme'nin internet sitesinden indirilebilir (<www.echr.coe.int> – Yayınlar).

Ayrımcılığa karşı Avrupa kanunlarına ilişkin El Kitabı ve güncellemesi: Arnavutça versiyonu

Mahkeme ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA) işbirliği ile yayınlanan Ayrımcılığa karşı Avrupa kanunlarına ilişkin El Kitabı ve güncellemesi, artık Mahkeme'nin internet sitesince Arnavutça dilinde mevcuttur:

Bu tercüme, Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü tarafından EC/CoE (Avrupa Mahkemesi/Avrupa Konseyi) projesi olan

"Kosova'da İnsan Haklarının Korunmasının Geliştirilmesi Projesi"¹¹ kapsamında sağlanmıştır.

¹¹Sınırları, kurumları ya da nüfusuna dair Kosova'ya yapılan tüm atıflar 1244 tarihli Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na tamamen uygun ve Kosova'nın durumuna önyargısız bir şekilde anlaşılmalıdır.